

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Mielenhallinnan ohjastaminen

- hevostoiminta erityisnuorten hoidon ja kasvatuksen tukena
lastensuojelulaitoksessa

Sanna Paronen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma (210 op)
Arvioitavaksi jättämisaika 8 / 2016

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Paronen	Sivumäärä 49 ja 3 liitesivua
Työn nimi Mielenhallinnan ohjastaminen - hevostoiminta erityisnuorten hoidon ja kasvatuksen tukena lastensuojelulaitoksessa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen ja Heli Eischer	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lastensuojelulaitoksen erityisyksikkö	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön valintaan vaikutti työelämän tarve kehittämistyölle sekä oma kiinnostus aiheeseen. Omakohtainen 40 vuoden kokemus hevosista sekä havainnot hevosen positiivisesta vaikutuksesta ihmismieleen olivat perusteita tutkimusaiheen valinnalle. Opinnäytetyö tehtiin kehittämistyönä lastensuojelulaitoksen erityisyksikköön, jossa työskentelin itse ohjaajana. Tilaajan tarve oli löytää nuorille mielekästä tekemistä laitoksen ulkopuolisesta harrastusmahdollisuudesta.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten nuoret kokevat hevostoiminnan ja onko se sellainen toiminta, jolla voisi olla jatkuvuutta kehittämistyön jälkeen. Toiminnan tarkoitus oli saada nuoret innostumaan hevostoiminnasta sekä löytämään uuden harrastuksen. Hevosta käytettiin nuorten hoidon ja kasvatuksen tukena vuorovaikutuksessa. Tarkoitus oli myös selvittää hevostoiminnan kehittämistarpeet erityisnuorten kohdalla ja miten hevostoimintaa voisi käyttää apuna erityisnuorten vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Nuorille asetetut tavoitteet oli osallistua viikoittaiseen hevostoimintaan omien resurssien mukaisesti.</p> <p>Kehittämistyö oli työelämälähtöinen ja yhteistyökumppaneina olivat yksityinen lastensuojelun erityisyksikkö ja yksityinen hevostalli. Kehittämistyön kohderyhmä koostui kolmesta lastensuojelulaitoksen erityisyksikön nuoresta.</p> <p>Hevostoiminta toteutettiin kerran viikossa puolitoista tuntia kerrallaan. Kokonaisuuteen kuului 16 tallikäyntiä ja jokainen nuori osallistui noin 10 kertaa hevostoimintaan. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä oli toiminnallinen tapaustutkimus, jossa toimin itse aktiivisena osallistuvana havainnoitsijana. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin havainnointia, haastatteluja ja kyselyjä. Tutkimuksen teoriapohjana käytettiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa, jonka tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea jo syrjäytyneitä nuoria. Aiempaa tutkimustietoa hevostoiminnan vaikutuksesta erityisnuorten vuorovaikutuksen tukemisessa ei löydy, mikä korostaa tämän opinnäytetyön tutkimuksellista merkittävyyttä ja hyödynnettävyyttä jatkossa.</p> <p>Kehittämistyö osoitti, että hevostoiminnalla on hyötyä syrjäytyneiden nuorten kuntoutuksessa. Toiminta vaikuttaa nuoren mielialaan, tuo positiivisia kokemuksia, opettaa tunteiden säätelyä ja tarjoaa harrastusmahdollisuuden, jolla on vaikutusta mielen hyvinvointiin. Tutkimustulosten perusteella sosiaalipedagogisen peruselementit toiminnallisuus, elämyksellisyys ja dialogisuus toimivat erityisnuorten kuntoutuksessa. Toimintaan osallistuminen antaa nuorille vahvistavia kokemuksia ja hevosen mukana olo toiminnassa auttoi nuoria omien tunteiden säätelyssä ja sanoittamisessa. Hevostoiminta toi nuorille myös uuden säännöllisen harrastusmahdollisuuden, joka jatkuu kerran viikossa kehittämistyön jälkeen.</p> <p>Käsitlemästä aiheesta sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja sen vaikutuksesta jo syrjäytyneisiin nuoriin tulisi saada lisää tietoa. Uusia tutkimuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta erityisnuorten vuorovaikutuksen tukena tarvitaan lisää. Joillain lastensuojelulaitoksen ohjaajilla saattaa olla kokemusta hevostoiminnasta, joten sitä tulisi tulevaisuudessa hyödyntää enemmän.</p>	
Asiasanat Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, erityisnuoret, lastensuojelu, vuorovaikutus, ohjaaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Sanna Paronen	Number of Pages 49 (3 appendix)
Title Guiding the mind – horse-related activities as a treatment for young people with social challenges in child welfare	
Supervisor(s) Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor Special unit of child welfare	
Abstract <p>The choice of this thesis was affected by my own interest on the subject and work-life needs. I have over 40 years' experience working with horses and my observations about positive impact horses have on the human mind were the bases of this study. The study was made as a development thesis for child welfare institution where I worked as a supervisor. There was a need to find a meaningful activity for the youth at the outside of the institution.</p> <p>The aim of the study was to find out how the youth experience working with horses and is it such an activity that could have continuity after this development thesis in the future. The object of the activity was to get the youth interested in working with horses and to discover a new hobby. The horse was also used as a support in interaction for the care and education of youth. The purpose was also to find out the needs of development in horse-related activities regarding the young people with social challenges and also to find out how working with horses could be used to help develop their interaction skills. The target for the youths was to participate in weekly horse-related activities depending their resources.</p> <p>Private child welfare special unit and private horse stable were partners in this thesis. The target group consisted of three youths from child welfare institution's special unit.</p> <p>All the horse-related activities were conducted once a week for 1,5 hours at a time. Altogether there were 16 visits at the horse stable and each youth participated about ten times in horse-related activities. The method of the study was functional case study in which I participated as an active observer. The methods of gathering data were observation, interviewing and discussions. The theoretical base for this study was social pedagogic approach in how horse-related activities are used for preventing social alienation and to support youths that are already socially alienated. There are not any previous research results on how horse-related activities impacts the supporting interaction of youths with social challenges, which emphasizes the significance and meaningfulness of this thesis.</p> <p>The thesis points out that socially alienated young people benefit from horse-related activities. The activities have effects on the mood of young people such as positive experiences in general, how to control their emotions better and they also offer a hobby which has a positive effects on mental health. Based on the results of this thesis the base elements of social pedagogic – functionality, experimentality and dialogicality – works in rehabilitation of young people with social challenges. Participation in activities gives reinforcing experiences for the young people and presence of a horse in activity helps young people controlling and interpreting their emotions. Horse-related activities also provides an opportunity for a new hobby which continues once a week after development thesis.</p> <p>Concerning the thesis' social pedagogic approach on horse-related activities and its impact on young people with social challenges should be examined more closely in the future. There is a need for new studies concerning social pedagogic horse-related activities as a support of interaction for young people with social challenges. Supervisors of child welfare institutions with experience in horse-related activities should be utilized more in rehabilitation of young people with social challenges in the future.</p>	
Keywords Social pedagogic horse activity, social challenges, child welfare, interaction, supervision	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Kehittämistyön taustaa ja kehittämiskysymys	6
2.2 Kehittämistyöhön valitut nuoret ja toimintaympäristö	7
3 KEHITTÄMISTYÖN TIETOPERUSTA	9
3.1 Lastensuojelu	9
3.2 Lastensuojeluasiakkaiden kohtaamisen erityispiirteitä	10
3.3 Sosiaalipedagogiikka	11
3.4 Sosiokulttuurinen innostaminen	13
3.5 Vuorovaikutuksellinen tukeminen	15
4 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	17
4.1 Hevostoiminnan taustaa	17
4.2 Aiempia tutkimuksia	18
4.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoitus	21
5 HEVOSTOIMINTA NUORTEN KANSSA	24
5.1 Nuorten kohtaaminen	24
5.2 Tunnetaidot	27
5.3 Ohjaajan rooli vuorovaikutuksessa	28
5.4 Ohjaajan rooli turvallisuudessa	31
5.5 Ohjaamisen haasteet	33
6 AINEISTON KERUUMENETELMÄT	35
6.1 Tapaustutkimus	35
6.2 Havainnointi ja tutkimuspäiväkirja	36
6.3 Haastattelu ja kyselyt	38
6.4 Loppuhaastattelu ja palautteet	39
7 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	40
8 POHDINTA	44
LÄHTEET	46
LIITE 1	50
LIITE 2	51
LIITE 3	52

1 JOHDANTO

Tein työharjoittelun syksyllä 2015 lastensuojelulaitoksen erityisyksikköön, jossa tutustuin laitoksen nuoriin. Heillä kaikilla on traumaattinen tausta sekä erilaisia elämän haasteita. Lastensuojelulaitoksen nuoret ovat syrjäytyneet monista ikätasoisille tyypillisistä aktiviteeteista ja useammalla heistä ei ole harrastuksia, eikä ystäviä laitoksen ulkopuolella. Nuorten kuntoutumisen tueksi oli tärkeää löytää heille tekemistä laitoksen ulkopuolelta. Haasteena oli löytää heille mielekästä tekemistä, joka jatkuisi heidän kohdallaan säännöllisenä harrastuksena. Idea opinnäytetyöhön kypsyi harjoittelun aikana, kun kävin keskustelua lastensuojelulaitoksen johtajan kanssa, millaista toimintaa nuorille voisi kehittää laitoksen ulkopuolella. Kuinka heille löytyisi jotain toimintaa, josta pitäisivät ja johon pystyisivät sitoutumaan säännöllisesti? Lastensuojelulaitoksesta löytyi tarvetta tämänlaiseen opinnäytetyöhön.

Kiinnostukseni opinnäytetyöhöni lähti myös oman harrastuksen pohjalta. Nuorempana mietin, että tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa päästä yhdistämään työ ja harrastus. Nyt minulle tuli tilaisuus siihen. Olen ollut pikkutyöstä alkaen hevostyttö ja kokemusta hevosista on minulle kertynyt 40 vuoden ajalta. Työelämässä olen jo aiemmin vienyt hevostallille päihdekuntoutujia sekä lapsia ja nuoria, lastensuojelun asiakkaita. Heidän positiiviset ja kannustavat kokemukset sekä oma kiinnostukseni aiheeseen ovat olleet lähtökohtana tälle opinnäytetyölle.

Vuorovaikutus hevosen kanssa on ainutlaatuista ja sitä on vaikea kuvailla ihmiselle, joka ei ole sitä itse kokenut. Lähes kaikki ihmiset, jotka ovat päässeet kanssani tutustumaan hevosiin, ovat olleet suorastaan haltioituneita. En koskaan vie kokematon ihminen tallille tutustumaan hevoseen, jota en itse tunne. Käytän aina tuttuja hevosia ja tiedän, miten ne käyttäytyvät. Ensikosketus hevoseen tulee olla miellyttävä. Hevonen on herkkä eläin ja se aistii ihmisen tunnetilan. Hevosen kanssa eletään siinä hetkessä ja muut murheet sekä huolet unohtuvat. Tässä opinnäytetyössä kuvatun hevostoiminnan käynnistyessä huomasin jo alkuvaiheessa hevostoiminnan positiivisen vaikutuksen nuoriin, mikä näkyi heidän kohenneessa mielialassaan tallilla sekä nuorten palautteista keskustellessamme. Tämä vahvisti käsitystäni hevostoiminnan vaikutuksesta nuorten mielen hyvinvointiin.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämistyön taustaa ja kehittämiskysymys

Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö lastensuojelulaitoksen erityisyksikköön. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää miten lastensuojelun erityisyksikön nuoriin vaikuttaa hevosen kanssa työskentely? Miten hevostoiminnan periaatteita tulisi kehittää ja mitä tulisi huomioida kehittäessä hevostoimintaa erityisnuorille. Työn tarkoituksena on lastensuojelulaitoksen nuorille suunnatun toiminnan kehittäminen selvittämällä hevostoiminnan toimivuutta ohjaajan apuvälineenä erityisnuorten ohjaamisessa. Toiminnan tarkoituksena oli myös saada nuoret innostumaan sekä mahdollisesti löytämään uuden harrastuksen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimii kehittämistyössäni teoreettisena pohjana. Toimintaympäristöksi valitsin pienen yksityistallin, koska nuorilla on suuria erityishaasteita ja heille on helpompaa lähteä pienelle yksityistallille kuin isommalle hevostallille tai ratsastuskoululle, jossa on oma laaja talliyhteisö.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa. Sen tarkoituksena on auttaa henkilöitä, jotka ovat syrjäytymisvaarassa tai ovat jo syrjäytyneet normaalielämästä (hevosopiston koulutussivusto, 2016). Opinnäytetyöhön osallistuneilla nuorilla koulunkäynti on vaikeutunut ja he käyvät laitoksen koulua muutaman tunnin päivässä tai eivät käy koulua lainkaan. Heidän oleminen yleisellä tallilla tai ratsastuskoululla olisi todennäköisesti ollut monella tapaa haasteellista.

Kehittämistyöni aloitin joulukuussa 2015, jolloin ryhdyin tutustumaan nuoriin ja tein lastensuojelulaitoksessa useampia työvuoroja viikossa sijaisena. Tiedustelin nuorten kiinnostusta hevostoimintaan ja laitoksen johtajan sekä vastaavan ohjaajan toimesta harkitsimme kehittämistyöhöni sopivia nuoria. Helmikuussa 2016 aloitettiin hevostallilla käyminen kerran viikossa valittujen nuorten kanssa, mikä jatkui toukokuuhun 2016 asti. Käyntikertoja tuli yhteensä 16 ja ne kestivät noin 1½ tuntia kerrallaan.

Ensin loin suhteen läheiselle tutkimukseen sopivalle hevostallille ja kävin tutustumassa tallin sekä hevosen omistajaan. Hevoseen tutustuin hoitamalla ja ratsastamalla sitä sekä haastatteleamalla omistajaa hevosen aiemmasta käytöstä ja luonteesta. Kuultuani hevosen kokemuksesta erilaisten ryhmien käytössä, minulle tarjoutui myös mahdollisuus viedä lapsiryhmä tallille, jossa oli kymmenen alakouluikäistä lasta. Jokainen lapsi vuorollaan ratsasti hevosella ja pääsin seuraamaan hevosen käyttäytymistä ja varmistumaan, että se olisi tämän erityisnuoriin kohdistetun kehittämistyön tarkoitukseen sopiva. Selvitimme vakuutusasiat laitoksen johtajan kanssa, koska kyseessä ei ollut ratsastuskoulu tai yleinen talli, jossa tarjottaisiin hevostoimintaa, niin jokaisen nuoren tuli olla vakuutettuna. Vakuutus korvaisi myös mahdollisen loukkaantumisen hevosen kanssa.

Kehittämistyö on menetelmältään toiminnallinen ja havainnoiva, jossa toimin itse ohjaajana hevostoiminnassa, hevosen omistajan avustaessa siinä. Pidin tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjasin havainnot heti jokaisen tallikäynnin jälkeen. Keskustelin myös jokaisen tallikäynnin jälkeen hevosen omistajan kanssa ja pyysin myös häneltä havaintoja tutkimuspäiväkirjaani. Tallilta lähtiessämme kysyin nuorilta vapaamuotoista palautetta, miltä heistä tuntui? Nuorten nähden en kirjoittanut havaintoja, ettei heille tullut tunnetta, että tarkkailen heitä. Tarkoituksena oli yhdessä tekeminen ja oppiminen hevosen avulla.

2.2 Kehittämistyöhön valitut nuoret ja toimintaympäristö

Kehittämistyön tilaaja on Uudellamaalla sijaitsevan lastensuojelupalveluja tarjoavan yrityksen sijaishuollon erityisyksikkö, jossa on psykiatrista kuntoutusta tarvitsevia 12-17 -vuotiaita nuoria. Nuorten yksityisyyden suojaamiseksi, jätetään kertomatta paikkakunnan, tallin sekä laitoksen nimet. Nuorilla on keksityt nimet. Kehittämistyöhön valittiin yhteensä kolme nuorta, joista kaksi oli tyttöjä. Toinen tytöistä oli 14-vuotias (Tuija) ja toinen oli 16-vuotias (Riina). Molemmilla tytöillä oli aikaisempaa ratsastuskokemusta vuosien takaa. Riinalla oli enemmän kokemusta hevosista ja hän oli harrastanut laitoksessa oloaikana ratsastusta, mutta oli lopettanut sen, koska koki ikäväksi, ettei päässyt mukaan talliyhteisöön ja koki myös saaneensa muiden tyttöjen keskuudesta silmäilyä ja arvostelua osakseen.

Alkuun valittu poika lopetti neljännen kerran jälkeen motivaation puuttuessa, eikä häntä saatu yrityksistä huolimatta enää motivoitumaan. Ensimmäinen 16-vuotias poika joka valittiin, oli lapsena kokeillut ratsastusta muutaman kerran. Hänellä oli vaikeus poistua laitoksesta sekä toimia ryhmässä omien psyykkisten ongelmien vuoksi. Hänet saatiin ensimmäiset neljä kertaa tulemaan mukaan, mutta se vaati paljon houkuttelua sekä suostuttelua, eikä poika nauttinut hevostallikäynneistä.

Tilalle valittiin toinen poika, joka aloitti noin kuukauden myöhemmin kuin muut. Poikaa oli myös aikaisemmin pyydetty mukaan, mutta hän oli kieltäytynyt. Poika oli 17-vuotias (Ilkka), eikä hänellä ollut aikaisempaa kokemusta hevosista. Näillä kolmella nuorella, jotka jatkoivat käyntejä toukokuuhun asti, on erilaisia psyykkisiä ongelmia, kuten masentuneisuutta, syömishäiriötä, viiltelyä, käytöshäiriötä, päihteiden käyttöä ja karkailua eli hatkailua. Yhdellä nuorista on Aspergerin oireyhtymä, joka on neurobiologinen kehityshäiriö, joka johtuu häiriöstä aivojen otsalohkojen alueella. Henkilöillä, joilla on Aspergerin oireyhtymä, aistien antama tieto ja sen tulkinta on poikkeavaa ja sosiaaliset suhteet saattavat olla heille vaikeita. (Juusola 2012, 52 - 53.)

Laitoksen johtaja ja vastaava ohjaaja olivat käyneet keskusteluja valittujen nuorten vanhempien kanssa, jotka antoivat luvan nuorten osallistumiselle. Nuorten kanssa käytiin opinnäytetyön tarkoitus läpi ja heitä pyydettiin allekirjoittamaan lupalappu osallistumisestaan ja sitoutumisestaan (liite 1). Nuorten sosiaalityöntekijöille ilmoitettiin opinnäytetyöstä ja nuorten osallistumisesta siihen.

Nuorten kuntoutumisen tavoitteiksi omaohjaajat sekä vastaava ohjaaja ovat määritelleet muun muassa; koulunkäynnin ja arjen sujuvuuden, päihteettömyyden ja itsetuhoisen käytöksen loppumisen, terveellisen syömisen, seksuaaliterveydestä huolehtimisen ja yliseksuaalisen käytöksen vähenemisen, hatkojen loppumisen, tunteiden, vihan ja aggression hallitsemisen. Kehittämistyössä nuorille asetettiin tavoitteiksi kerran viikossa lähteminen hevostallille sekä toimintaan osallistuminen omien resurssien mukaisesti. Tarkoituksena oli myös herättää nuorten kiinnostus hevostoimintaa kohtaan ja löytää heille säännöllinen kerran viikossa tapahtuva harrastus.

Tarkoitukseen valittiin pieni kolmen hevosen yksityistalli, joista etenkin yksi hevonen soveltui hyvin tarkoitukseen. Kaksi hevosista on tallin omistajan omia ja yksi hevonen

on vuokrapaikalla. Tallissa ei ole niinkään talliyhteisöä, koska tallin omistaja hoitaa itse hevoset ja siellä ei järjestetä ratsastustoimintaa. Tallin omistaa nainen, jota kutsun työssäni Mummoksi. Mummolla on tallin lisäksi tilallaan oma talo, piharakennuksia, hevosten tarhat, ratsastuskenttä sekä laidunmaata. Tila sijaitsee suojaisessa ja rauhallisessa paikassa, jossa ei ole muuta liikennettä. Tallilta löytyy ratsastuskypäriä ja turvaliivejä lainaksi. Haastavien nuorten kanssa toimiessa, turvattiin ennakkoon mahdolliset vaaratilanteet, pyytämällä Mummoa poistamaan näkyviltä puukot ja saksit, joita tallissa saattaa olla näkyvillä paikoilla. Lastensuojelulaitoksessa teräaseet säilytetään lukkojen takana nuorten haastavan käytöksen vuoksi ja sen vuoksi haluttiin turvata työskentely myös hevostallilla.

Hevonen, jota kehittämistyössä käytettiin, on vanha suomenhevonen. Se on kiltti ja rauhallinen eläkkeellä oleva hevonen. Hevonen on tottunut monenlaisiin erilaisiin ihmisiin ja sillä järjestetään talutusratsastusta erilaisille ryhmille, kuten lapsille, aikuisille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä vanhuksille.

3 KEHITTÄMISTYÖN TIETOPERUSTA

3.1 Lastensuojelu

Kehittämistyön kohteena olevat nuoret on huostaan otettu ja sijoitettu lastensuojelulaitoksen erityisyksikköön. Erityisyksikkö on vaativan laitoshoidon lastensuojelulaitos, jota tarvitaan nuorten ongelmien haastavuuden ja monimutkaisuuden vuoksi. Lastensuojelulaitoksia, joissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa ja laitoshuoltoa ovat lain mukaan lastenkodit ja nuorisokodit sekä koulukodit. Lasten- ja nuorisokotien arjesta pyritään luomaan mahdollisimman kodinomaisen ja päivärytmi tehdään säännölliseksi ja rutiininomaiseksi. Lapsille pyritään löytämään mielenkiintoinen liikunta- ja harrastusmahdollisuus, joka on tärkeää lapsen hoidon ja kuntoutumisen vuoksi. (THL, lastensuojelun käsikirja, 2016). Yksi kehittämistyön tavoite oli löytää nuorille mielenkiintoinen harrastus, jota voisivat jatkaa myös kehittämistyön päätyttyä.

Lastensuojelulain (1. luvun ja 1§) mukaan, lapsella tulee olla oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja turvalliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Tavoitteet tulee toteuttaa yksilökohtaisesti järjestetyillä palveluilla ja tukitoimilla ja niiden toteuttaminen edellyttää julkisen vallan toimiessa lapsen edun huomioimista. Lasta koskevissa päätöksissä sekä hänen elämään ja hyvinvointiin liittyvissä ratkaisuissa on merkityksensä. Esimerkiksi huostaanoton perusteissa tulee kiinnittää huomiota, minkälaista hoitoa ja huolenpitoa lapsi tarvitsee ja miten se on järjestettävissä sijaishuollon aikana. (Räty 2015, 1.) Lastensuojelulaki (7. luku 34 §) velvoittaa avohuollon tukitoimiin ryhtymisestä viipymättä, kun lastensuojelun tarve todetaan. Tämän tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien sekä muiden lapsen hoito- ja kasvatusta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja – mahdollisuuksia. (Räty 2015, 311.) Lastensuojelulaki (9.luku ja 40§) velvoittaa huostaanoton ja sijaishuollon järjestämiseen, mikäli lapsen huolenpidossa on puutteita tai kasvuolosuhteet uhkaavat vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Lapsen vaarantaessa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihitteitä tai tekemällä rikollisen teon on syy lapsen huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen. Se on kuitenkin viimesijainen toimenpide, mikäli lain 7 luvussa tarkoitettujen avohuollon tukitoimet eivät ole mahdollisia järjestää tai eivät ole riittävät. (Räty 2015, 359 - 360.)

3.2 Lastensuojeluasiakkaiden kohtaamisen erityispiirteitä

Trauma tarkoittaa psykologiassa voimakkaan elämyksen aiheuttamaa henkistä vammaa. Traumatisoituva kokemus on kyseessä silloin, jos siitä on psykopatologisia seurauksia. (Ellilä 2015, 99.) ”Dissosiaatio tarkoittaa erottumista, hajoamista tai poisleikkautumista”. Henkilö ei pysty tietoisuudessaan yhdistämään ajatuksiaan, tunteitaan, havaintojaan tai muistojaan mielekkääksi kokonaisuudeksi. Ellilä 2015,101.)

Ylivoimaiset kokemukset lapsuuden kiintymyssuhteissa johtavat vakavaan traumatisoitumiseen. Lapsen vanhemmat tai lasta huoltavat, jotka eivät pysty tarjoamaan turvaa lapselle ja lapsi kokee laiminlyöntiä varhaisessa vuorovaikutuksessa, johtavat lapsen kehityksen traumatisoitumiseen ja myöhemmin dissosiaatiohäiriöön. Traumattisten tapahtumien jälkeen mielen ja kehon reaktiot jakautuvat tapahtumasta eril-

lä oloon ja voimakkaan trauman uudelleen elämiseen. Dissosiaatiohäiriö on seuraus toimintajärjestelmien kehityksellisistä vaurioista. Van der Hart, Steele ja Nijenhuis kehittivät persoonallisuuden rakenteellisen dissosiaatioteorian (PRD), jonka mukaan ihmisen käyttäytymistä säätelevät osaltaan myötäsyttyiset psykologiset järjestelmät. Ne organisoivat ja säätelevät havainnointia, tunteita, neurofysiologiaa ja käyttäytymistä. Rakenteellisessa dissosiaatioteoriassa nisäkkäiden myötäsyttyisessä toimintajärjestelmässä ovat lajin säilymiseen liittyvä järjestelmä sekä yksilön säilymiseen ja puolustautumiseen liittyvä toimintajärjestelmä. Lapselle, jonka vanhempi vahingoittaa häntä on traumatisoivassa vuorovaikutuksessa sekä ristiriidassa. Lapsen tulisi samanaikaisesti sekä kiinnittyä ja puolustautua. Lapsuuden trauman seurauksena syntyy rakenteellinen dissosiaatio. Joillain lapsuudessa vakavasti traumatisoituneilla voi olla myöhemmin vaikeuksia päivittäisessä elämässä. He saattavat tulla väärin ymmärretyiksi, koska heidän menneisyyden hylkäykset ja loukkaukset aktivoituvat tilanteissa, joissa ei yhteyttä nykyhetkeen ole havaittavissa. Tunnetilojen muutokset tai hyökkäävä puolustautuminen saattavat tuoda ongelmia muun muassa ihmissuhteissa. Traumatisoituneiden toimintakyky voi vaihdella päivän aikana. (Suokas-Cunliffe 2015,15- 18.)

3.3 Sosiaalipedagogiikka

Tämän kehittämistyön teoreettisena pohjana käytettiin sosiaalipedagogiikkaa ja etenkin sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Sosiaalipedagogiikassa pyritään syventämään itsetuntemusta, joka on tärkeää yksilön persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muodostumiselle. Ihmisen yhteisöllisyyteen kuin yhteiskunnan rakenteisiin tulee kiinnittää huomiota, kun etsitään keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn ja lievittämiseen. Ihmisen identiteetti rakentuu kuulumalla erilaisiin yhteisöihin sekä olemalla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Sosiaalipedagogiikassa yhdistyy teoria ja käytäntö, siinä korostuu toiminnallinen lähtökohta ja pyrkimyksenä on etsiä toiminnallisia ratkaisuja ongelmiin. Se pyrkii vaikuttamaan ihmisiin sisältä päin. (Hämäläinen 1999, 11 -17.)

Sosiaalipedagogiikka on käytännöllinen toimintatiede, jossa on tarkoitus ymmärtää ja jäsentää teoreettisesti ja pedagogisesti toimintaa, joka suuntautuu sosiaalisten on-

gelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen sekä hyvinvoinnin edistämiseen. Sosiaalipedagogisessa tutkimuksessa ei tule pohtia ainoastaan, miten asiat ovat, vaan miten niiden tulisi olla. Tärkeää olisi myös oivaltaa, että asiat voisivat olla toisinkin. Pedagogista päättelyä ja tiedonmuodostusta ohjaavat peruskysymykset, mitä ihminen on ja mitä hänen tulisi olla. Sosiaalipedagogiikan ajattelu, tekeminen, teoria ja käytäntö pyrkivät edesauttamaan syrjäytymisen ehkäisyä sekä lievittämään syrjäytymistä. (Hämäläinen 1999, 29 - 32.) Savukosken ja Kauramäen mukaan sosiaaliseen toimintakykyyn kuuluu mahdollisuus selviytyä arkipäivän toiminnoista sekä vuorovaikutuksesta omassa toimintaympäristössään. Sosiaalisen toimintakyvyn heiketessä, ongelmat ja häiriöt lisääntyvät ja voivat näkyä ihmisen käyttäytymisessä, motivaation puuttumisessa, torjutuksi tai kiusatuksi tulemisena, eristäytymisenä, sosiaalisena pelkona ja passiivisuutena. Sosiaaliseen toimintakykyyn liittyy osallisuus. (Savukoski & Kauramäki 2012, 123 - 124.) Kehittämistyössään olevat nuoret tarvitsevat tukea arkipäivän toimintoihin, kuten hygieniasta huolehtimiseen, säännölliseen ateria- ja vuorokausirytmiiin sekä vuorovaikutukseen.

Sosiaalipedagogiikan käsitettä on käytetty Saksassa jo 1840-luvulla. Sosiaalipedagogista toimintaa pidetään kuitenkin vanhempana. Tieteenä se on kehittynyt pisimmälle Saksassa, jossa se hyväksyttiin akateemiseksi oppialaksi 1960-1970 luvun vaihteessa. (Hämäläinen 1999, 39, 51.) Suomessa sosiaalipedagogiikka on vielä uusi oppiaine, joka on syntynyt vasta 1990-luvulla, jolloin sitä on lähdetty kehittämään Kuopion ja Tampereen yliopistoissa. (Filander 2014, 97.) Ainoastaan Itä-Suomen yliopistossa Kuopiossa, sosiaalipedagogiikkaa voi opiskella pääaineena tai avoimessa yliopistossa sen voi suorittaa perusopinjakokonaisuutena. Joissakin ammattikorkeakouluissa on mahdollista valita sosiaalipedagogiikka sosiaalialan koulutusohjelman suuntaukseksi tai muuten suuntautua sosiaalipedagogiikkaan valitsemalla koulutustarjonnasta sosiaalipedagogisia oppiaineita. Myös yhteisöpedagogikoulutuksessa on sosiaalipedagogisia sisältöjä. (sosiaalipedagogiikka internetsivusto 2016.)

3.4 Sosiokulttuurinen innostaminen

Kehittämistyön toiminnallisena tavoitteena on saada erityisnuoret innostumaan toiminnasta sekä mahdollisesti löytämään itselleen säännöllisen ja mielekkään harrastuksen.

Madridilaisen Complutensen yliopiston professori J. V. Merino (1997) on määritellyt innostamiselle kaksi pää tavoitetta. Yksi tavoitteista on herätellä ihmisiä ja tukea heidän aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa siellä, missä sitä ei ole. Toinen tavoite on tukea ja saada liikkeelle kykyjä, jotka ovat olemassa, mutta saattavat olla heikkoja ja tiedostamattomia. Ihminen on itse toimija, jota pyritään saamaan liikkeelle ja motivoitumaan. Innostamisen perusteet koostuvat kolmesta avainkäsitteestä, joissa ensimmäiseksi ihmisen yksilöllisellä tasolla pyritään saamaan yhteen toistensa kanssa. Ryhmätasolla tuetaan ryhmäprosessien liikkeelle lähtöä ja itseohjautuvuutta. Toiseksi tuetaan ryhmäprosessien ja sosiaalisten verkostojen syntyä. Kolmanneksi, muutoksen syntymistä; passiivisesta - aktiiviseksi, yksilökeskeisestä - osallistuvaksi sekä eristäytyneestä - sosiaalseksi. (Kurki 2000, 23 -24.) Itseohjautuvuutta sekä vuorovaikutustaitoja nuorten kohdalla tuettiin tallilla, muun muassa antamalla heille mahdollisuuksia sopia asioista keskenään. Heille annettiin tehtävät, mitä heidän tulee tehdä, minkä jälkeen nuoret tekivät keskenään työnjakoa.

Innostamisen elementin rakenteet ovat; kasvatuksellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Kasvatuksellisen toiminnan avulla pyritään vaikuttamaan ihmisen persoonallisuuden kehitykseen, kuten asenteisiin, kriittiseen ajatteluun, oman vastuun tiedostamiseen ja motivaation heräämiseen. Sosiaalisuus näyttäytyy ihmisen omalla osallistumisella sekä kiinnittymisellä ryhmään ja yhteisöön. Kulttuurisessa toiminnassa keskitytään luovuuden sekä ilmaisun kehittymiseen. Innostamisen tavoitteet sekä toiminta on kolmitahoiset. Ensimmäiseksi toiminnassa on innostaja, joka luo ihmisille erilaisia toimintoja. Toinen taho on toiminta, jonka avulla saadaan aikaan muutosta. Kolmas taho on innostamisen kohde, ryhmä tai yhteisö, jonka kanssa toimintaa tehdään. Neljänneksi tahoksi voidaan nimittää instituutio, viranomainen, yhdistys tai muu organisaatio, joka mahdollistaa toiminnan.(Kurki 2000, 46 -47.) Kehittämistyössä toimimme Mummon kanssa innostajina. Hevostoiminta oli taho, jolla pyrittiin aikaan saamaan

muutosta. Nuoret olivat ryhmä, joiden kanssa toimintaa tehtiin ja neljäntenä tahona toimi lastensuojelulaitos, joka mahdollisti toiminnan.

Nuorten motivoimiseksi muistuttelin, että olimme sitoutuneet käymään tallilla kerran viikossa ja hevonen odotti siellä hoitamista. Meidän sovitulla käyntikerralla ei kukaan muu menisi hoitamaan hevosta ja tällöin hevonen jäisi ilman hoitoa. Tallikäynneille toisinaan nuoret lähtivät innokkaasti, toisinaan vastahakoisesti. Nuoret saattoivat valittua väsymystään, apeaa mielialaa sekä erilaisia kiputiloja lähtöhetkellä ja pyrkivät jättäytymään pois. Useampana kertana kaksi nuorta toi esiin, että onneksi kuitenkin lähtivät, vaikka ensin eivät aikoneetkaan, sillä mieliala muuttui paremmaksi.

"Hevonen motivoi nuorta"

3.5 Vuorovaikutuksellinen tukeminen

Erityisnuorilla on usein vaikeuksia ilmaista itseään ja se liittyy yleensä vuorovaikutuksellisiin ja viestinnällisiin ongelmiin. Vuorovaikutuksellisessa tukemisessa englannin kielessä käytetään sanaa counselling, kun erotetaan vuorovaikutustyö psykoterapiasta. Se on ohjaamista, neuvojen antamista ja kehottamista (Vilen & Leppämäki & Ekström. 2002, 11.) Viestintä ihmisten välillä voidaan määritellä tiedonvälitykseksi ja viestintä voi olla joko suoraa tai epäsuoraa. Epäsuorassa viestinnässä, viestin sanoma ja ihmisen eleet ja ilmeet voivat olla ristiriidassa. Viestintä voi olla yksisuuntaista, jolloin viestin vastaanottaja ei pysty vaikuttamaan viestin sisältöön. Kaksisuuntaisessa vaikuttamisessa, osapuolet vaikuttavat toisiinsa, jolloin on kyse vuorovaikutuksesta. Viestintä voi olla sanatonta, joka liittyy ilmeisiin ja eleisiin tai sanallista jolloin vuorovaikutus liittyy puheeseen, kirjoittamiseen ja sen ymmärtämiseen. Dunderfelt (2001) kuvaa sosiaalista kenttää ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, johon kuuluu sanallinen ja fyysinen viestintä sekä sanaton viestintä. (Vilen ym. 2002, 19 - 20.)

Sanallisessa eli puheviestinnässä ilmaistaan myös tunteita äänensävyillä, äänenpainoissa. Fyysinen viestintä tapahtuu kehon avulla ja silloin puhutaan sanattomasta viestinnästä. Siihen kuuluvat eleet, ilmeet, katsekontakti, liikkuminen, kosketus, tuokset ja vaatetus. Intuitiivinen viestintä tarkoittaa, kun ihmisten välisessä sosiaalisessa kentässä toimivat sanat, fyysiset ilmeet ja eleet. Vuorovaikutuksessa saattaa tulla tunne, että on toisen kanssa samalla aaltopituudella. Intuitiivinen yhteys sujuu hyvin ja asioista on helppo keskustella ja niistä pystytään olemaan myös eri mieltä. Viestinnässä välittyy luottamus, arvostus ja kunnioitus ihmisten välillä. Kokemus toisen ihmisen läsnäolosta ja aidosta kuuntelemisesta välittyy tyyppillisesti intuitiivisessa viestinnässä. Intuitiivinen viestintä on lähellä tunneviestintää, mutta ne ovat elämyksellisesti erilaisia. Tunneviestintä voi sujua hyvin, mutta ihminen ei välttämättä saa samanlaista tunnetta kuin intuitiivisessa viestinnässä, vaikka ymmärtäisi toisen käyttämät sanat. (Dunderfelt 2001, 18 -29.) Kehittämistyössä, hevosen kanssa toimiessa esiintyi paljon sanatonta viestintää. Nuorten tunteet välittyivät eleinä ja ilmeinä, joka näkyi iloisuutena, tyytyväisyytenä ja rauhallisuutena.

Käytännössä vuorovaikutuksellisessa tukemisessa on tarkoitus kuunnella ja tukea ihmisessä jo olevia voimavaroja. Ihmistä tulee auttaa löytämään ratkaisuja päivittä-

sen elämän ongelmiinsa ja synnyttää voimaantumisen kokemusta. Tärkeää on ihmisten välillä yhdessä kokeminen ja kokemusten jakaminen. Asiakaslähtöisyyttä vuorovaikutuksellisessa tukemisessa on kun asiakas ja työntekijä ovat vuorovaikutuksessa ja molemmilla on siihen annettavaa. Kun asiakas kokee tullessa kuulluksi omasta kokemuksestaan, voi mahdollistaa käsityksen muuttumisesta ja ajattelun muutoksesta. (Vilen ym. 2002, 23 -36.) Nuorten toimiessa hevosen kanssa ja heidän ollessa epävarmoina, ohjaajana heidän kannustaminen oli tärkeää. Tämä lisäsi nuorten itsevarmuutta ja myös ohjaajana iloitseminen yhdessä nuorten kanssa vahvisti yhteenkuuluvuutta.

Kuulluksi tuleminen on varsinaisen kuuntelun lisäksi tunnetta siitä, että joku haluaa todella ymmärtää. Siihen kuuluu myös ihmisen itsemääräämisoikeuden huomiointi sekä toiveiden kuuntelu ja toteuttaminen mahdollisuuksien rajoissa. Yhteyden saavuttamiseen toiseen ihmiseen vie aikaa, eikä lyhyissä kohtaamisissa sitä välttämättä koskaan saavuteta. Turvallisuus ja luottamuksen syntyminen työntekijää kohtaan syntyy, kun työntekijä osoittaa kunnioitusta asiakastaan kohtaan. Ihmisen tulee kokea kuuluvansa johonkin paikkaan tai ryhmään. Hänellä tulisi olla joku, jonka kanssa jakaa kokemuksiaan ja tunteitaan. Ihmisen ollessa heikkona, hän haluaa luottaa siihen, että on joku joka tukee. Ihmisen verkosto pienenee tai saattaa kadota kokonaan elämän pitkittyneissä kriiseissä. Asiakkaan ja työntekijän kohtaamisissa empatian tärkeys korostuu, jolloin työntekijän myötäeläminen, tunteisiin eläytyminen ja pyrkimys todelliseen ymmärtämiseen ovat tärkeitä. (Vilen ym. 2002, 45 -48.)

"Dialogi tarkoittaa tarkoitusten ja ajatusten selvittämistä, yhteistä tiedonvirtaa".(Vilen ym. 2002. 65). Dialogi on vuoropuhelua, jossa keskitytään kuuntelemaan toista ja ollaan avoimia tuleville asioille. Keskustelu sen sijaan on tavoitteellisempaa toimintaa, jossa tuodaan esiin omat ajatukset. Saavalaisen (1999) mukaan dialogin käyttäminen vuorovaikutuksessa, auttaa ymmärtämään toista ihmistä. Työntekijä ja asiakas ovat tasavertaisia, eikä heidän välillään ole valtasuhteita. Työntekijä voi olla tietämätön ja luottaa asiakkaan omaan asiantuntijuuteensa (Vilen ym. 2002, 51 -65.)

Erilaisia toiminnallisia menetelmiä käytetään vuorovaikutuksen tukemisessa esimerkiksi musiikki, kuvataide, kirjallisuus, liikunta ja draama. Vuorovaikutus on kaksisuuntaista ja myös työntekijä voi viestittää toiminnallaan. Yhdessä tekeminen ja kokemi-

nen voi olla jonkin asiakkaan kohdalla tuottavampaa kuin puhuminen. (Vilen ym. 2002, 218.) Hevostoiminnassa toteutui yhdessä tekeminen ja kokeminen, joka sopii myös toiminnalliseksi menetelmäksi.

4 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

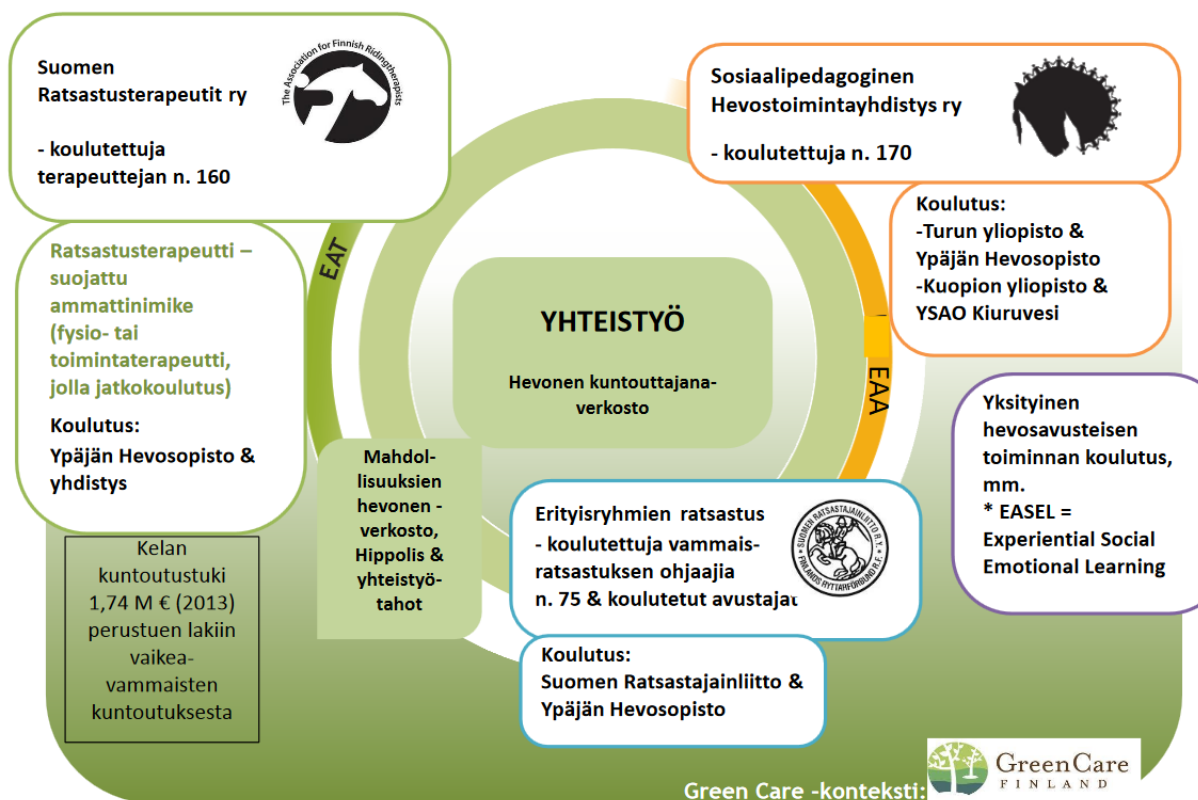
4.1 Hevostoiminnan taustaa

Hevosten käyttö kuntouttavassa ja ennaltaehkäisevässä hoivatyössä on tuonut paljon hyviä kokemuksia. Lastensuojelutyössä ennaltaehkäisevällä työllä on suuri merkitys ja varhainen puuttuminen on tärkeää. Tallitoiminta on pysyvää ja silloin saadaan myös jatkuvuutta, joka tarjoaa lastensuojelu asiakkaille pysyviä ihmissuhteita ja pitkäjänteisyyttä. Suomessa on joitain perhekoteja, joissa hevoset ovat osa toimintaa. (Martin-Päivä 2014. 89 -90.)

Ratsastusterapia on Kela-korvauksen piirissä, mutta ei muu hevostoiminta, koska sitä ei mainita vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskevassa laissa. Ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jota toteutetaan yhdessä ratsastusterapeutin, hevosen ja kuntoutujan kanssa. Se on suunnitelmallista, tavoitteellista ja kokonaisvaltaista kuntoutusta. Ratsastusterapia saatetaan liittää fysioterapiaan, mutta sitä käytetään myös erityispedagogiikassa sekä psykologisessa kuntoutuksessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toimintamuoto, jota toteutetaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan, kuntoutujan sekä hevosen kanssa. Se on yhteisöllistä, kokonaisvaltaista ja osallistavaa toimintaa. (Mattila-Rautiainen 2014, 93 -95.)

Suomessa on vuodesta 2002 lähtien tarjottu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta. (Laitinen 2014, 93 -95.) Patentti- ja rekisterihallitus antoi helmikuussa 2016 päätöksen, jolla sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, pystyi virallistamaan Sosiaalipedagogisen hevostoimintaohjaaja (SPHT)- nimikkeen. Heinäkuussa 2016 yhdistys päätti menettelystä nimikkeen käytöstä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminnan ohjaaja nimike voidaan myöntää tulevaisuudessa yhdistyksen jäsenille, joilla on riittävä koulutus ja osaaminen sosiaalipedagogiikasta. Tällä tavalla so-

siaalipedagogisen hevostoiminnan yhdistys pystyy varmistamaan laadukkaan ja valvotun sosiaalipedagogisen hevospalvelun sen asiakkaille. Näin saadaan esille ammattilaiset palvelun tarjoajat, joilla on tehtävään vaadittava pohja- ja täydennyskoulutus. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta internetsivusto 2016.)

(Laitinen Anne 2013. Hyvinvointia hevosesta - Hevosavusteinen toiminta. Pdf-materiaali.)

4.2 Aiempia tutkimuksia

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on lyhyt historia, jonka vuoksi aiheesta ei löydy paljon tutkimustietoa, vaan aineistoa on kerätty käytännön kautta. Aiheesta on tehty projektitöitä lähinnä täydennyskoulutukseen liittyen sekä opinnäytetöitä. Nämä ovat olleet merkittävässä asemassa määriteltäessä sosiaalipedagogista hevostoimintaa. (Orava. 2010.)

Lasten ja nuorten lisääntyvä pahoinvointi ja syrjäytyminen saivat aikaan keskustelua Suomen Ratsastajainliitossa ja Kuopion yliopiston sosiaalitieteiden laitoksessa. Vuonna 2001 Suomen Ratsastajainliitossa (SRL) käynnistettiin kehittämishanke, joka kulki nimellä ”Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä”. Myöhemmin siirryttiin käyttämään nimitystä sosiaalipedagoginen hevostoiminta, joka kuvasi paremmin toimintaa, jossa ratsastuksen lisäksi käsiteltiin muutakin hevostoimintaa. Vuonna 2002 käynnistettiin ensimmäinen täydennyskoulutus, jonka tarkoituksena oli teorian ja käytännön yhdistäminen. (Orava. 2010.)

Jenna Oravan vuonna 2010 tekemässä pro gradu- tutkielmassa: ”Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus” kuvataan Suomessa 2000-luvun alkupuolella kehitettyä menetelmää. Jennan tutkimuksessa selvitettiin muun muassa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakaskuntaa, joista lastensuojeluasiakkaat olivat yleisin kohderyhmä. Hevostoiminnan tavoitteet selvitettiin ja päätavoitteiksi nousivat; toimintaan liittyvät tavoitteet ja toimintaan sitoutuminen, yksilöllisen kasvun tavoitteet, sosiaalisen kasvun tavoitteet sekä asiakkaan subjektiivisuuden, voimaantumisen ja elämänhallinnan tukeminen. (Orava. 2010.)

Anu Huhta on kuvannut vuonna 2009 sosiaalipedagogista hevostoimintaa lastensuojelutyön artikkelissaan; Hevosen parantava voima - sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Helsingissä oli kohtaavan lastensuojelun pilottihankkeita, jossa pyrittiin löytämään erilaisia menetelmiä keskustelukulttuurin sijaan. Sosiaalisten taitojen ja elämänhallinnan opetteleminen vaikuttaa itsetuntoon. Kokemukset, jotka jaetaan yhdessä muiden kanssa saavat aikaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Mikäli ihminen on kokenut paljon pettymyksiä ihmissuhteissa tai sosiaaliset taidot ovat heikot, saattaa ihmisen olla helpompi solmia tunnesuhde tällöin hevoseen. Hevonen on ystävä, joka ei syrji ihmistä ulkonäön tai vamman perusteella ja on helppo kohdata. Ihminen saa tilaisuuden oppia omasta käyttäytymisestään, koska hevonen antaa palautteen välittömästi. ”Hevosen palaute voi olla helpompi ottaa vastaan kuin ihmisen”. Ihminen kokee itsensä kykeneväksi, kun saa suuren, kunnioitusta herättävän eläimen tottelemaan. (Huhta Anu, 2009.)

Laura Mustosen vuonna 2008 tekemä pro gradu – tutkielmassa - Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien las-

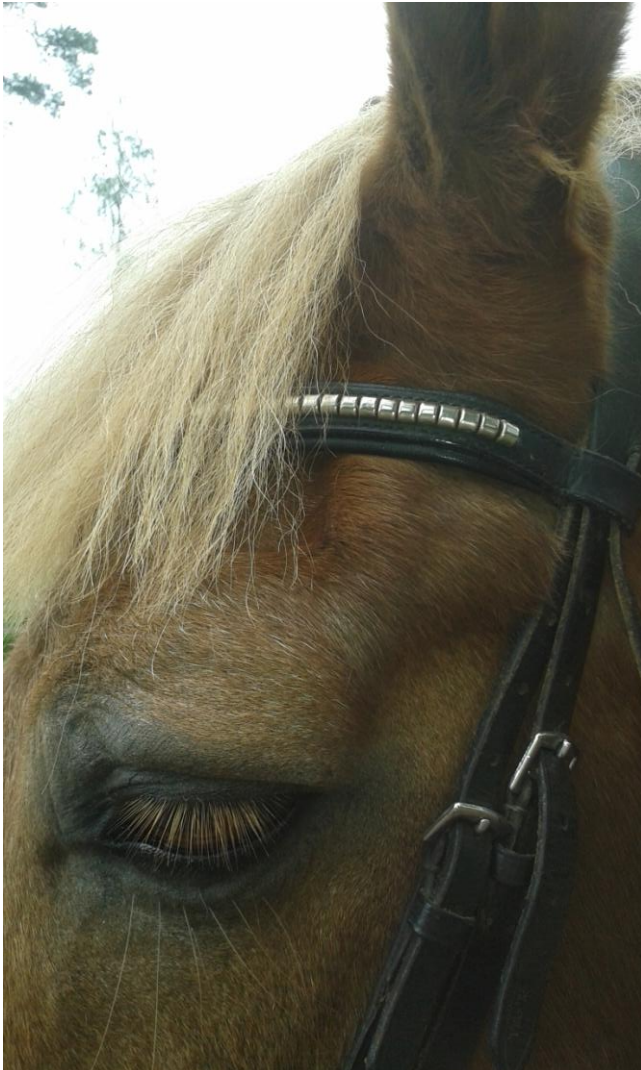
ten ja nuorten kuntoutuksessa - tarkasteltiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttöä kuntoutusmuotona erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa. Tutkimuksessa selvitettiin ammattilaisten kokemuksia toiminnasta ja sen sopivuudesta asiakasryhmälle. Tutkimuksen tulokset kertoivat, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on selkeä kuntoutustavoite, jonka tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallista. Vastaajista suurin osa oli kokenut hyviä tuloksia ryhmätoiminnan kautta annettavasta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, mutta myös yksilökuntoutuksessa toiminta oli perusteltavissa. (Mustonen 2008.)

Katri Saastamoinen on tehnyt vuonna 2007 Pro gradu-tutkielman; ”Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa”. Pääpaino tutkimuksessa on ollut syrjäytymisen ehkäisy ja yhteisöllisyys. Tulosten mukaan yhteistoiminnan avulla pystyttiin tukemaan toimintakyvyn eri osa-alueita sekä sosiaalista toimintakykyä. Hevostoiminnan nähtiin tukevan asiakkaiden psykososiaalista toimintakykyä. (Saastamoinen 2007.)

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa hevostoimintaan liittyviä opinnäytetöitä on tehty kolme, vuosina 2013 - 2014. Mira Kostamon (2013), Anniina Ketolan (2013) ja Sanni Piironen (2014) opinnäytetyöt ovat liittyneet materiaalien tekemiseen. Miran opinnäytetyössä toteutettiin materiaalipaketti Pihlavan tallille, joka avaisi kuntouttavaa hevostoimintaa sekä sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja toimisi myös markkinoinnin tukena (Kostamo 2013). Anniinan opinnäytetyössä tutkittiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan henkilökohtaisten tavoitteiden ja menetelmien asettamista, lastensuojelulaitoksessa asuville lapsille. Siinä korostettiin ohjaajan roolin tärkeyttä ja vaatimuksia toiminnan onnistumisen edellytykseksi, joita ovat muun muassa ohjaajan vankka hevosmiestaito, ammattitaito ja yhteistyötaidot ohjattavien kanssa. Turvallisuuden merkitystä tuotiin myös esiin, jossa ammattitaitoinen ohjaaja pystyy minimoimaan riskit, hallitessaan hevosta. Tavoitekansion tekeminen lasten henkilökohtaisiin tavoitteisiin liittyen, liittyi myös hänen opinnäytetyöhön. (Ketola 2013.) Sanni teki opinnäytetyössään Pientallin perehdyttämisoppaan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta erityisryhmille. (Piironen 2014).

Hippolis, hevosalan osaamiskeskus ry:n järjesti Hevoset ja yhteiskunta hankkeen 2012 - 2014. Siihen liittyen pidettiin ”hyvinvointia hevosesta - seminaari

13.11.2013”. Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko muun muassa kaipasi tutkimustietoa hevosavusteisesta toiminnasta, luottamuksen saamiseksi. (Laitinen Anne 2013. Hyvinvointia hevosesta - Hevosavusteinen toiminta. Pdf-materiaali.)

” Kaiken keskipisteenä on hevonen”

4.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoitus

Syrjäytyneiksi nuoriksi luokitellaan 15 – 29 -vuotiaat, joilla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa, eikä heillä ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. Vuonna 2010 syrjäytyneitä nuoria oli noin 51 300. Huostaan otetuista lapsista ja nuorista suurin syrjäytymisvaara on murrosiässä kodin ulkopuolelle sijoitetut pojat. (Myrskylä 2012).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea sosiaalisessa kasvussa ja hyvinvoinnissa. Toiminta tapahtuu talliyhteisössä ja siinä korostuu ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus. ”Toiminnan peruselementit nousevat sosiaalipedagogian teoriasta: yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus (aito kohtaaminen)”. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kiinnitetään huomiota hyvinvointiin ja hevosen avulla näytetään puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, liikunta ja lepo, jota voidaan peilata nuorten omaan toimintaan. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2016, internetsivusto.)

Kehittämistyössä korostettiin hevosen hyvinvoinnin tuntemusta ja nuoria neuvottiin hevosen hoitamisessa ennen ja jälkeen ratsastuksen. Nuorille näytettiin karsinoiden siivousta, joka tehdään päivittäin. Hevosen ruokintaan liittyvissä asioissa kerrottiin säännöllisistä ruoka-ajoista sekä hevosten ruokavaliosta. Hevosen liikunnan tärkeydestä keskusteltiin, kuinka hevoset tarvitsevat päivittäin liikuntaa sekä ulkoilua vapaasti tarhassa ja sen lisäksi ratsastamista tai ajamista. Mikäli hevoset eivät saa riittävästi liikuntaa, turhautuvat ja alkavat käyttäytymään häiriköivästi. Myös hevosten ruokinta pitää suhteuttaa hevosen liikuntaan sopivaksi.

Monilla hevostalleilla tehdään ennalta ehkäisevää nuorisotyötä sen enempää sitä pohtimatta. Ratsastuskouluilla toimii erilaisia hevoskerhoja lapsille ja nuorille, joita ohjaavat nuoret kerho-ohjaajat. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuitenkin on kohdennettua työtä, jossa työskennellään nuorten kanssa, jotka tarvitsevat enemmän aikuisen tukea. (Seppälä, 2006, 90 -91.) Ratsastuskouluilla lapset ja nuoret viettävät paljon aikaa ja voivat saada halutessaan oman hoitohevosen, jota käyvät sovittuina päivinä, säännöllisesti hoitamassa. Hevosen hoitamiseen kuuluu harjaaminen, varusteiden huoltoa ja luonnollisesti vuorovaikutus hevosen kanssa. Nuoret saattavat osallistua myös tallityöntekijöiden apuna ruokintaan ja karsinoiden siivoamiseen. Hevosen huolenpito on kokonaisvaltaista ja siinä toteutuvat juuri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan elementit.

Ritva Kjälman on käyttänyt hevosta kuntouttajana lasten oppimisvaikeuksissa sekä käytöshäiriöissä. Nämä ongelmat saattavat johtaa aikuisena psyykkisiin ongelmiin ja sen vuoksi jo nuoruusiässä näihin tulee puuttua. Tunne-elämän tukemiseksi nämä lapset ja nuoret tarvitsevat tukea ja heille voi olla hankala osallistua perinteisiin kun-

toutusmuotoihin vuorovaikutussuhteiden vaikeuksien vuoksi. Hevosta pidetään muita eläimiä tehokkaampana kuntouttavana eläimenä. Ritva Mickelsson (ent. Kjälman) tekee parhaillaan väitöskirjaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta erityistä tukea ja kasvatusta tarvitsevien oppilaiden sosiaalisten taitojen harjoittamisessa. (Ritva Kjälman, Pro Hevonen 4 /08, 34.)

Kehittämistyössä hevonen on toiminut vuorovaikutuksen apuna ja nuoret ovat ottaneet puheeksi sellaisia asioita tallilla, joista eivät olisi laitoksessa puhuneet. Yksi nuorista kertoi, kuinka viiltelnee itseään kun häntä masentaa ja kuinka kauan on mennyt aikaa edellisestä viiltelystä. Hän myös pystyi keskustelemaan ja pohtimaan, mikä häntä auttaisi siinä tilanteessa. Toinen nuori avautui lapsuudenkokemuksistaan ja kertoi niistä. Näitä keskusteluja olemme käyneet talliympäristössä, mutta emme laitoksessa.

Hevosen korkein kohta on sen pää ja ihmisen kohdatessa katsekontakti on helppo saada, hevosen silkkinen karva tai pörröinen turkki houkuttelee koskettamaan sitä. Hevosen kosketus on rauhoittavaa ja hevonen mielellään tarjoutuu ihokontaktiin ihmisen kanssa, koska se nauttii siitä. Hevosen iho on tuntoherkkä, niin kuin ihmisenkin. Se viestittää tunnetilojaan koko kehollaan ja antaa välittömästi palautteen itseensä kohdistuvista ulkoisista ärsykkeistä. Hevonen hakeutuu mielellään kontaktiin ihmisen kanssa, mutta on samanaikaisesti myös pidättyväinen. Hevosen käyntiliike muistuttaa ihmisen kävelyä ja hevonen voi kantaa ihmistä selässään, kuten äiti kantaa lastaan sylissä. (Yrjölä, 2011, 91 -97.) Ilman satulaa ratsastaessa hevosen liikkeet tuntuvat selkeämmin, koska ratsastaja on suorassa kosketuksessa hevoseen, eikä satula ole hevosen ja ratsastajan välissä. Tällöin tasapainon pitäminen on vaikeampaa, koska ratsastaja ei saa tukea satulasta ja jalustimista, mutta tukea voi ottaa käsillä hevosen harjasta. Riina ratsasti kaksi kertaa ilman satulaa, jonka hän koki jännittäväksi. Ensimmäisen kerran jälkeen hän totesi ” oli ihanaa ratsastaa ilman satulaa”. Toisella kerralla hän sanoi; ”tuli lapsuus mieleen”. Hän kertoi lapsena ratsastaneen paljon ilman satulaa äidin hevosilla.

5 HEVOSTOIMINTA NUORTEN KANSSA

Kehittämistyössä korostuu ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus. Vuorovaikutusta tapahtuu myös ohjaajan sekä muiden ryhmäläisten kanssa. Hevostoiminnassa toiminnallisuus on keskeistä, sillä jokaiseen tallikäyntiin kuuluu vuorovaikutuksen lisäksi hevosen hoitaminen sekä liikuttaminen. Hevosen hoitamiseen kuuluu hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen, kuten harjaaminen, karsinoiden putsaus sekä ruokintaan liittyvät asiat. Hevosen liikuttaminen voi olla taluttamista, ratsastamista tai ajamista. Hevosen hoitaminen tapahtuu yhdessä nuorten kanssa, työnjaosta sopien. Nuorella ollessa vaikeutta odottaa omaa vuoroaan toisen ratsastaessa, aiheuttaen häiriötä, hänelle keksittiin muuta tekemistä. Mummo ehdottaa tilanteen mukaan heille jotain muuta tekemistä, esim. hevosten juomavesien kantamista talliin tai heinien jakoa hevosten karsinoihin.

Tulevat tallikäynnit suunnitellaan pääpiirteittäin yhdessä Mummon kanssa ja arvioidaan aina edellisestä käyntiä ja nuorten toiveita kuunnellen. Nuorten mielialojen vaihtelut ja heidän mukaan saaminen tallille asettivat tiettyjä rajoituksia suunnitteluun. Etukäteen ei tiedetty, lähteekö mukaan yksi, kaksi vai kolme nuorta. Tavoite oli saada aina kaikki mukaan, mutta nuorten erityishaasteiden vuoksi se ei aina onnistunut. Nuori saattoi juuri lähtöhetkellä päättää, ettei lähde. Joskus jonkin nuoren mukaan saamiseen auttoi lähtöhetkellä pohtia, mitä hän haluaa tehdä tallilla? Nuorella ollessa huono päivä, hän saattoi lähteä vain katsomaan muiden touhuamista, mutta usein tallilla saattoi innostua osallistumaan johonkin.

5.1 Nuorten kohtaaminen

Nuorilla on suuri tarve aikuisen läsnäoloon, he tarvitsevat jonkun, jonka puoleen kääntyä. Nuoret saattavat näyttää pärjääviltä ja itsenäisiltä, mutta he tarvitsevat aikuisen apua ja tukea. (Hellsten 2009, 50.) Aikuisen läsnäolo tuo turvaa nuorelle, jonka avulla hän voi kasvaa ainutlaatuiseksi ja omaksi persoonaksi. Mikäli lapsi on saanut hyvää kohtelua ja hoivaa, odottaa hän sitä jatkossakin ja on saanut hyvän omanarvon tunteen. Lapsi, joka on joutunut kokemaan väkivaltaa tai huonoa kohte-

lua saattaa sabotoida tulevaisuudessa ihmissuhteita ja kokee itsensä arvottomaksi. (Hellsten 2009, 61.)

Timo Purjo (2009) kirjoittaa kasvatuksellisen kohtaamisen taidosta. Lokakuussa 2008 IRC-Galleriassa tehdyn kyselyn perusteella 45 000 nuorta vastasi siihen. Tuloksista paljastui, että viidesosa nuorista ei keskustele ongelmistaan kenenkään kanssa. Muutama prosentti vastanneista puhuu ongelmistaan nuorten parissa työskentelevien kanssa, kuten opettajan tai nuorisotyöntekijän. Nuorten auttamiseksi tarvitaan keskustelua, mutta vuorovaikutuksen kehittäminen on haastavaa. Timo kyseenalaistaa toimintaa, jossa keskustelukyvyttömille nuorille tarjotaan mahdollisuutta piirileikkeihin tai vastaavanlaisiin toimintoihin. Tutkimuksen perusteella jonkinlaisia elämäntaidollisia ongelmia on murrosikäisillä nuorilla neljällä viidestä. (Purjo 2009, 63.)

Sami Seppä (2015) yhteisöpedagogi YAMK kirjoittaa, aidosta kohtaamisesta ja muutoksen kasvusta. Hän kertoo, kuinka on työssään kohdannut satoja erilaisten sosiaalisten ongelmien kanssa taistelevaa poikaa ja nuorta miestä. Jokaisella meistä on tarve tulla kuulluksi, nähdyksi, hyväksytyiksi ja arvostetuiksi. Moni lapsi ja nuori jää kohtaamatta ja kohtaamisen epäonnistuminen, aiheuttaa pahaa oloa. Nuoret ovat kertoneet, ettei heitä ole pysähdetty kuulemaan, että mitä heille oikeasti kuuluu. ”Kohtaamattomuus on olemassa kasvatusinstituutioiden vakiintuneissa sosiaalisissa ajattelutavoissa”. Meidän tulisi kehittää erilaisia yhteisöllisiä prosesseja, sosiaalisten raja-aitojen rikkomista sekä valtasuhteiden purkamista. Kriittistä tarkastelua tarvitaan koulumaailmaan, nuorisotyöhön ja lastensuojeluun. Sami Seppä kertoo huomaneensa kasvua ja muutosprosessia tapahtuneen silloin, kun nuori on kokenut olevansa tärkeä ja arvostettu. Tämä on mahdollistunut arvostavan kohtaamisen avulla. (Seppä 2015, Krigoro ry internetsivusto).

Oma kokemukseni erään nuoren kohdalla lastensuojelulaitoksessa työskennellessäni oli, kun nuori kertoi asioistaan tutustumisestamme muutaman kuukauden kuluttua. Hän koki, että hänellä ei ole yhtään ystävää, eikä ketään aikuista kenelle hän voisi puhua omista asioistaan. Juttelimme ja pohdimme yhdessä, onko ketään kenen puoleen hän voisi kääntyä? Tapaamisesta muutaman viikon päästä hän pyysi minua keskustelemaan kanssaan ja kertoi hänen mieltä painavia asioita. Keskustelun jäl-

keen palasimme muutaman päivän päästä nuoren mieltä askarruttaviin asioihin ja hänen olo oli jo helpottunut.

Havainnoistani nuorten kohtaamisissa hevostoiminnassa seuraavassa kaksi esimerkkiä

Esimerkki 1; Ilkka, käyttäytyy toisinaan laitoksessa aggressiivisesti tai uhkaavasti. Hän saattaa tulla toisten iholle, tuoppien tai puristaen tai olla nyrkit pystyssä uhoamassa ja hänen kielenkäyttönsä on tällöin epäasiallista ja uhkaavaa. Hän lähti kerran hieman vastahakoisesti tallille ja matkalla hän tiuski ja näytti harmitustaan. Päästyämme tallille ja hänen harjatessaan hevosta, kysyin nuorelta, haluaako kertoa, mikä häntä harmittaa? Nuori kertoi, kuinka häntä harmittaa laitoksessa olo ja haluaisi päästä useammin kotilomalle ja haluaisi viettää kotiloman myös yön yli. Juttelimme asiasta ja poika pystyi keskustelemaan rauhallisesti sekä ystävällisesti, samalla hoidaessaan hevosta. Uskon, että hevosella oli rauhoittava vaikutus nuoreen keskustellessamme.

Esimerkki 2; Eräänä päivänä Tuija, jolla on itsetuhoista käytöstä, jutteli omasta ahdistuksestaan. Keskustellessamme kysyin häneltä, onko hän huomannut mikä muu kuin viiltely auttaisi ahdistukseen? Hän vastasi; "eläimet". Nuori oli jättänyt muutaman kerran lähtemättä tallille erinäisistä syistä ja huomautin siitä, etten ole saanut häntä aina mukaan. Tällöin tyttö sanoi minulle " vie mut vaikka väkisin sinne, olen huomannut, ettei mikään muu voi auttaa mua kuin eläimet". Tämän jälkeen hän osallistui aina tallikäynneille ja jos hän ehdotti poisjäämistä, muistutin häntä keskustelustamme.

Tallilla mummo on kohdannut nuoret kunnioittavasti ja hänellä ei ollut nuorista suuria ennakkokäsityksiä. Hänelle olin kertonut vain yleisesti nuorista ja aivan välttämättömän tiedon. Hän oli aina aidosti kiinnostunut nuorista ja otti heidät avosylin vastaan halaten heitä tullessamme tallille ja kysyen nuorten kuulumisia. Pikkuhiljaa nuoret alkoivat myös osoittaa kiintymyksen ja luottamuksen merkkejä Mummoon. Muutaman kerran joku nuorista yllättäen halasi Mummoa kesken toiminnan. Myöhemmin tytöt kertoivat Mummolle omista elämänkokemuksistaan.

5.2 Tunnetaidot

Tunnetaitoja opitaan ja harjoitellaan jo lapsesta lähtien. Harjoittelua tapahtuu vanhempien ja läheisten kanssa, mutta kaikki lapset eivät saa yhtä hyviä mahdollisuuksia tunteiden harjoitteluun. Murrosiässä kaverisuhteilla on suuri merkitys, samoin kodin ulkopuolisilla aikuisilla. Mielenterveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa tunnetaidot ja ne ovat tärkeimpiä taitoja nuorille. Nuoret tarvitsevat aikuisen tukea omien tunteiden sanoittamisessa ja ilmaisussa. Tunnetaidot vaikuttavat myös nuoren itsetuntemukseen. Tunteet vaikuttavat ihmisiin eri tavoin ja niillä on tärkeä merkitys toiminnan ohjauksessa, motivaatiossa, vuorovaikutuksessa ja rajojen asettamisessa. Tunteet tuntuvat kehossa ja mielessä, niihin liittyy fysiologinen tuntemus, esimerkiksi hengityksen nopeutuminen ja kasvojen punastuminen. Tuntemukset näkyvät myös ihmisen eleissä, ilmeissä, äänessä ja kehonkielessä. Tunteiden näyttäminen ja niiden hallitseminen on tärkeää, jotta ihminen saavuttaa mielen tasapainon. Vaikeampien tunteiden, kuten suru, viha ja ahdistus ovat sallittuja tunteita, mutta niitä tulee hallita. Ne tulee purkaa ja kanavoida siten, etteivät ne jää ihmisen sisälle ahdistamaan ja aiheuttamaan pahaa oloa. Tunne ja järki toimivat yleensä yhdessä ja mitä voimakkaampi tunne, sitä vahvempi on tunteva mieli, kuin järkevä mieli. Nuoren mielialat vaihtelevat suuresti, toisinaan nuori voi olla kärsimätön ja tasapainoton ja toisinaan taas iloinen ja tyytyväinen. Nuorella voi olla vaikeus sanoittaa tunteita, eikä hän välttämättä tunnista tunteita kehossaan ja mielessään. Tunnetaitoja harjoitellaan läpi elämän ja niissä voi aina vahvistua. (Erkko & Hannukkala. 2013, 75 -80.)

Ilkalla oli toisinaan huono mieliala tallille lähtiessään ja hän näytti sen selvästi. Tällöin Ilkka kiroili, tiuski lähtöhetkellä, mutta oli kuitenkin halukas lähtemään. Matkalla tallille käytös alkoi usein pikkuhiljaa muuttua positiivisemmaksi. Tallilla Ilkka saattoi olla kärsimätön ja pyysi jo pääsyä takaisin laitokseen, eikä olisi jaksanut katsoa toisten ratsastamista. Ilkan kärsimättömyyteen auttoi aikuisen jatkuva huomiointi ja Ilkalle mielekkään tekemisen keksiminen.

5.3 Ohjaajan rooli vuorovaikutuksessa

Ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutus näkyy kehonkielenä, ihmisen liikkeissä ja kosketuksessa sekä miten hevonen vastaa ja reagoi niihin vuorostaan omalla käytöksellään ja liikkeillään. (Rokka 2011, 82). Ihmisen ja hevosen välinen yhteys, vaikuttaa henkiseen hyvinvointiin. Vuorovaikutus hevosen kanssa tapahtuu yhteisestä ajatuksesta, kosketuksesta ja tunteesta. Vuorovaikutus saattaa olla toisille ihmisille tärkeämpää, kuin itse ratsastus ja silloin ei tarvitse nousta lainkaan hevosen selkään. (Kaipio. Hippos 2 /2016.)

Hevonen lukee ihmisen kehonkieltä ja käytöstä. Mikäli ihminen on ailahteleva, epäroivä tai ylimielinen hevosen luottamus ihmiseen vähenee, kun taas ihmisen rauhallisuus, kärsivällisyys ja kohteliaisuus lisäävät hevosen luottamusta ihmiseen. (Kurikka 2009, 29). Hevosella on terapeuttinen vaikutus ihmiseen ja se rauhoittaa ihmisen mieltä, epäonnistumiset ja pettymykset, jotka tuovat esiin vihan ja aggression tunteita, voidaan käsitellä konkreettisesti tilanteessa. (Yrjölä 2011, 170 -171.) Merja Komulainen - Aakko valmistui sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajaksi syksyllä 2015. Hän kertoo kokemuksistaan ohjaajan roolista. Merjan mukaan ohjaaja on nuoren vierellä kulkija, joka tukee nuorta. Jos nuorella on vaikeuksia ryhmässä toimimisessa tai omien tunteiden hallinnassa, niitä voidaan harjoitella. Hevosen kanssa tulee ihmisen kehonkielen olla uskottava ja mikäli ihminen on epävarma, hevonen ottaa vallan. (Sajantola. Super 9 / 2015.)

Puhutaan hevosen rauhoittavasta vaikutuksesta, sillä hevonen nauttii ihmisen ja lajitoverinsa kosketuksesta. Hevonen on utelias ja kiinnostunut, jolloin se hakeutuu herkästi kontaktiin. Sen iho on tuntoherkkä ja hevonen antaa heti palautteen itseensä kohdistuviin ulkoisiin ärsykkeisiin. Hevosen käsittelyssä ja ratsastamisessa onnistuminen vaatii pitkäjänteisyyttä. Se vaatii paljon harjoittelua sekä toistoja. Epäonnistuminen johtuu usein tietämättömyydestä ja osaamattomuudesta. Hevonen ei ole syyllinen siihen ja silloin tulee tarkkailla omaa toimintaa ja käyttäytymistään. (Yrjölä, 2011, 97 -103.) Hevonen ei aina toimi ihmismielen mukaan ja saattaa tällöin vaikuttaa oikukkaalta. Se ei välttämättä ole huono asia, kun joutuu pohtimaan, kuinka saa hevosen yhteistyöhön ja onnistuessaan se tuottaa mielihyvää. (Seppälä, 2006, 96.)

Ensimmäisillä kerroilla, Tuija jännitti ratsastamista ja kiljahteli hevosen selässä. Hevonen oli valppaana ja kiihdytti vauhtiaan. Kun sain tytön rauhoittumaan hevosen selässä, myös hevonen rauhoittui ja käveli rauhallisesti. Tuijan jännityksen ja hänen oman halun vuoksi tulevilla kerroilla siirryttiin maasta käsin työskentelyyn, Tuija teki hevosen kanssa harjoituksia taluttamalla, josta piti paljon. Hänen kohdalla maasta käsin työskentely oli tärkeää, koska hän pääsi osallistumaan, mutta hänen ei tarvitse tehdä sellaista, johon ei kykene. Harrastuksen jatkuessa, hän saattaa päästä pelostaan ja uskaltaa uudestaan kokeilla ratsastamista.

Riinan ratsastaessaan hevosella, hevonen oli hieman laiska liikkeessään eteenpäin. Riina oli rauhallinen ratsastaessaan, joka näkyi myös hevosen rauhallisuudessa. Hänen harjoittellessaan erilaisia käännöksiä ja peruutusta hevosen kanssa, hevonen aloitti tehtävän hyvin, mutta keskeytti sen Riinan epäröidessä. Tytön epävarmuus ja periksi antaminen näkyi hevosen käytöksessä ja Riina tarvitsi ohjaajan apua ja kannustusta, pystyäkseen suorittamaan harjoitukset loppuun asti.

Ilkan harjoitellessa ratsastamista ilman taluttajaa ensimmäistä kertaa, hevonen yritti kääntyä omaan valitsemaan suuntaan ja poika alkoi tuskastua, jolloin hevonen pysähtyi. Neuvoin Ilkkaa pysymään rauhallisena, lyhentämään ohjia niin, että saa tunnuman hevosen suuhun ja kertosin, kuinka hevonen käännetään. Muistutin myös, että jos hän alkaa hermostua hevosen selässä, myös hevonen hermostuu. Ilkka sai hevosen liikkeelle ja kääntymään oikeaan suuntaan ja kehuin poikaa, kuinka hienosti onnistui siinä. Kerroin Ilkalle, että hevoset saattavat myös kokeilla ratsastajaa, antaako ratsastaja hevosen määrätä. Hevosen kanssa tulee pysyä rauhallisena, mutta päättäväisenä, ratsastajan tulee määrätä suunta ja tahti. Toisella kerralla Ilkan ratsastaessa, hevonen kulki laiskasti eteenpäin ja pysähdyksen jälkeen ei lähtenyt käskystä eli ratsastajan antamista pohkeista liikkeelle. Kehotin Ilkkaa antamaan pohkeita kovemmin, jolloin hän vastasi, ”en halua, että hevoseen sattuu”. Kerroin, ettei hevoseen satu, vaikka puristaisi pohkeilla kovemmin.

Hevosen kiittäminen on myös tärkeää ja kun hevonen tekee oikein, sitä kiitetään taputtamalla tai ääneen kehumalla. Tällöin hevonen tietää myös tehneensä oikein. Tämä oli hyvää harjoitusta Ilkalle, jonka on vaikea sietää pettymyksiä ja käyttäytyy niissä aggressiivisesti. Hevosen kanssa toimiessa hän pysyi rauhallisena. Ilkka oppi

uusista asioita muun muassa hevosen hallitsemista, rauhallisena pysymistä hankalassa tilanteessa sekä miten oma käytös vaikuttaa hevosen käyttäytymiseen. Tällaiset tilanteet kohottavat usein nuoren itsetuntoa ja antavat kokemuksen oikein toimimisesta.

Tallikäynneillä nuorten vuorovaikutusta hevosen kanssa oli muun muassa hevosen silittäminen, taputtaminen, juttelu, halaaminen ja pussaaminen. Hevonen vastasi niihin kuuntelemalla, jolloin seurasimme hevosen korvien liikkeitä. Välillä hevonen haikutui turvallaan jonkin nuoren kainaloon tai olkapäälle, kerjäten lisää hellyyden osoituksia. Käytäntömme oli, että aina taluttamisen tai ratsastamisen jälkeen, nuoren tuli suukottaa hevosta palkaksi. Nuoret tekivät sitä mielellään ja joskus kääntyivät ympäri takaisin hevosen luo, muistaessaan, jos sukkopalkkio unohtui antaa. Näissä tilanteissa nuoret näyttivät hyvin tunteensa ja pystyivät niitä myös sanoittamaan, antaessaan hevoselle hellyydenosoituksia. Huomattavasti helpompaa nuorten oli sanoittaa positiivisia tunteita kuin negatiivisia tunteita. Negatiivisten tunteiden näyttäminen oli tallilla vähäisempää kuin laitoksessa.

"Mä rakastan sua"

5.4 Ohjaajan rooli turvallisuudessa

Nuori, joka on saattanut kokea turvattomuuden tunnetta, hylätyksi tulemista ja menettänyt luottamuksen aikuiseen, saattaa löytää hevostoiminnassa uudelleen luottamusta aikuiseen. Hevosen kanssa toimiessa aikuinen, joka ohjaa toimintaa, saattaa luoda turvallisuutta nuorelle osoittaessaan hevosen käsittelytaitoa. Hevosen käsittely ja hallitseminen ystävällisin ja jämäköin ottein sekä hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen viestivät luotettavasta ja turvallisesta aikuisesta. Talliympäristön selkeät säännöt koetaan myös turvallisiksi. (Palola, 2013, 159 -160.) Tallin säännöt on laadittu hevosen hyvinvoinnin ja talliyhteisön turvallisuuden varmistamiseksi. Ne ohjaavat toimintaa ja on kaikille yhteiset säännöt, joista pidetään kiinni. Säännöistä keskustellaan nuorten kanssa ja heidän ymmärtäessä niiden merkityksen ja tarkoituksen, yleensä myös hyväksyvät ne. (Seppälä, 2006, 94.)

Kehittämistyön hevostallin säännöt olivat;

"Hevosen hyvinvointi ennen kaikkea"

Hevosen kanssa toimiessa tulee olla aito oma itsensä, hevosta ei pysty huijaamaan. Hevosen käytöksestä näkee, kuinka rentoutunut ihminen on, istuessaan sen selässä. (Kaski. Lapsen maailma 3/ 2016.) Hevonen pystyy aistimaan ihmisen hengityksen ja ihmisen jännittyessä, hän huomaamatta pidättää hengitystään tai hengittää pinnallisemmin. Hevonen huomaa sen ja jännittyy itsekin. Ihmisen puhuessa, hengitys kulkee normaalisti ja vaikka hevonen oppii ymmärtämään vain muutaman kymmenen sanan merkityksen, puhuminen rentouttaa hevosta. (Kurikka 2009, 28-29.) Ohjaajan tulee tuntea hyvin hevonen sekä asiakas, sillä hänen tulee tarkkailla molempia.

Havainnot turvallisuuteen liittyen ja ohjaajan vastuusta;

Esimerkki 1; Aloitamme Ilkan kanssa ratsastuksen aina siten, että talutan ensin hevosta, koska hänellä on vielä vähän hevos- ja ratsastuskokemusta. Tällöin saan pojan rentoutumaan, kun hänen ei tarvitse keskittyä kuin itseensä hevosen selässä. Ilkka on rohkea ja innokas ja haluaa joka kerta ratsastaa myös ilman taluttajaa itsenäisesti. Hän ratsastaa hevosella vain käynnissä ja harjoittelee hevosen hallitsemista, kääntymistä, pysäyttämistä ja liikkeelle lähtöä. Ilkka on isokokoinen ja voimakas poika. Hänellä on taipumusta aggressiiviseen käyttäytymiseen, eikä tunnu aina ymmärtävän omaa voimankäyttöään. Ilkan ratsastaessa hevosella ensimmäistä kertaa ilman taluttajaa, hän näytti jännittävän hevosen selässä ja myös hevonen näytti jännittyneeltä. Hevosen liike ei ollut niin rentoa ja hevosen ilmeestä näki valppauden. Ilkka saattoi tietämättään jännittyessään puristaa hevosta jaloillaan ja muuttaa hengitystään, joka sai myös hevosen jännittymään. Silloin otin hevosen pienemmälle kaviouralle lähelleni ja rauhoitin hevosta omalla äänelläni, jutellessani sille, sekä pyrin rentouttamaan poikaa hevosen selässä, ohjaamalla häntä. Poika rentoutui ja samoin hevonen. Tärkeää on ohjaajan rauhallisuus sekä ennakointi tilanteessa. Hevosta havainnoidessa pystyy lukemaan myös ratsastajan tunnetilaa ja ohjaajan tulisi ehtiä reagoida tilanteessa, ennen kuin hevonen muuttaa käyttäytymistään.

Esimerkki 2. Tuijan taluttaessa hevosta, seurasin että hevonen kävelee nopeammin kuin tyttö. Tuija käveli hevosen etujalkojen vieressä. Kehotin häntä kävelemään hieman nopeammin tai hidastamaan hevosen kävelyä. Muistutin, että hänen tulee kävellä hieman edellä, ettei hevonen astu vahingossa hänen varpailleen. Tuija totesi; ”kylä mä osaan ja tiedän”. Huomautin useamman kerran häntä ja kääntäessään hevos-

ta, hevonen astui hänen varpailleen, mutta pääsin puuttumaan tilanteeseen ja sain siirrettyä hevosen painoa pois tytön varpailta, ettei hevonen päässyt astumaan koko painollaan. Tämän jälkeen seuraavilla kerroilla tyttöä ei tarvinnut muistutella taluttaessaan hevosta, miten toimitaan. Turvakengät, joissa on vahvistetut metallikärjet ovat hyvät jalkineet hevosen käsittelyssä. Ne eivät kuitenkaan välttämättä kuulu aloittelevan ratsastajan varustukseen.

Aloittelevan ratsastajan varustuksiin kuuluu sopivat jalkineet, leveä- ja matalakorkoiset kengät, esimerkiksi kumisaappaat. Mukavat housut, jossa ei ole paksuja saumoja, jotka hankaisivat ihoa. Käsineet on hyvä olla ratsastaessa ja hevosta taluttaessa. Suomen Ratsastajainliiton (SRL) hyväksymissä jäsentalleissa kypärän käyttö on pakollista. Turvaliivien käyttöä suositellaan. (Suomen Ratsastajainliitto 2016, SRL: nettisivusto).

Nuorten lähteminen tallille oli alussa haastavaa. Varsinkin yhden nuoren pukeutuminen oli epäasianmukaista ensimmäisillä kerroilla, jaloissa oli repaleiset farkut, yläosassa vähäinen vaatetus ja hän oli laittanut huomiota herättävän vahvan meikin. Ehdotin nuorelle, että hänen kannattaisi vaihtaa mukavammat housut jalkaan ja mukavampi paita sekä takki, mutta nuori piti tiukasti kiinni omasta näkemyksestään. Jouduin pohtimaan, kumpi on tärkeämpää nuoren saaminen tallille huonoissa varusteissa vai vaatia häntä vaihtamaan vaatteet, jolloin voi nuori kieltäytyä lähtemästä? Valitsin nuoren mukaan saamisen tärkeämmäksi ja uskoin, että käyntien myötä pysyn valistamaan nuorta tarkoitukseen sopivassa vaatetuksessa. Nuori edistyi asiassa siten, että raju meikki jäi pois tallille lähtiessä sekä vaatetus muuttui asianmukaisemmaksi, vaikka toisinaan hän piti repaleisia farkkujaan. Kypärän käytöstä ei nuorten kanssa tarvinnut neuvotella, sillä se tehtiin heille heti alussa selväksi, että hevosen selkään ei saa nousta ilman kypärää. Turvaliivejä heille esiteltiin ja suositeltiin käyttäjä, mutta jokainen kieltäytyi niiden käytöstä.

5. 5 Ohjaamisen haasteet

Pääasiassa nuoret käyttäytyivät hyvin, mutta heidän mielialansa vaihtelut ja keskittyminen saattoi olla lyhytkestoista. Usein ratsastuksen jälkeen, heitä tuli muistutella

hevosen ja varusteiden hoitamisesta. Eräänä päivänä yksi nuorista kieltäytyi tehtävästään, pestä hevosen kuolaimet ratsastuksen jälkeen. Kuolaimet ovat hevosen suitsiin kiinnitettävä suukappale, jolla ohjataan hevosta ratsastettaessa. Nuorella on taipumusta aggressiiviseen käyttäytymiseen ja provosoituu herkästi, jos häntä käsketään. Tämä vaatii myös ohjaajalta ystävällistä, mutta jämäkkää ohjaamista, että nuori suorittaa tehtävän, jonka lopulta hoitikin. Ohjatessaan nuorta, tulee perustella, miksi näin tulee toimia ja se on hevosen parhaaksi.

Kehittämistyössäni koin, että haastavien erityisnuorten kanssa ennakkosuunnittelua ei voinut tehdä kovin tarkkaan, vaan toimimme tilanteisiin sopivalla tavalla. Tämä vaati minulta ja Mummolta sensitiivisyyttä tilanteissa. Mikäli nuorella oli huono päivä, eikä mieliala kohentunut tallilla, nuori saattoi kesken hevosen harjaamisen poistua ulos tallista, kun ei huvittanut tai jokin asia harmitti. Tilanteessa minä tai Mummo lähti seuraamaan nuorta ja tarvittaessa ryhtyi puuhastelemaan nuoren kanssa jotain muuta ja nuori sai yksilöllistä huomiota.

Nuoret tykkäsivät tallikäynneistä, mutta toivat myös itse esiin, kuinka vaikeaa lähteminen oli. Jos olin itse työvuorossa ennen lähtöhetkeä, huomasin lähtöjen sujuvan usein paremmin, koska muistuttelin nuoria päivän aikana, että tänään on tallipäivä ja monelta lähdemme. Jos en ollut työvuorossa aiemmin ja aloitin työvuoroni tallikäynnistä, usein kävi niin, ettei nuori muistanut tai ollut valmistautunut tallikäyntiin ja heidän nopea lähteminen oli vaikeaa. Lähtemisen ollessa hankalaa, huomasin kuitenkin usein jo matkalla nuorten mielialan muuttuvan positiivisemmaksi.

Hevonen on saaliseläin ja vaaran uhatessa pakenee, joka on lajilleen tyypillistä. Rauhallisen ratsastuksen aikana, hevonen voi tehdä jotain yllättävää, vauhti voi hie- man kiihtyä, hevonen voi hypätä sivulle tai tehdä jotain muuta vastaavaa. (Kaimio 2012. 75). Hevonen osaa hyvin tarkkailla ihmisen kehonkielessä tapahtuvia muutoksia, kuten jännittäminen. Ihmisestä tämä saattaa tuntua, että hevonen on ajatuksen- lukija, mutta elekielen tarkka tulkitseminen on hevosille luonteenomaista. (Kaimio 2012 .108) Erityisnuorten ja hevosen kanssa täytyy ohjaajan olla itse valppaana ja ennakoida tilanteet hyvin. Ohjaaminen vaatii samanaikaisesti niin hevosen kuin nuoren tarkkailemista ja ohjaajan tulee reagoida nopeasti, mutta rauhallisesti tilanteisiin. Hevosen kiihdyttäessä vauhtiaan tai katsellessaan ja havahtuessaan, on hevonen

saattanut aistia ratsastajan jännittyneisyyden tai ulkopuolisen vaaran. Näin ohjaajan tulee pyrkiä saamaan hevonen rauhoittumaan ohjaamalla ratsastajaa sekä hevosta maasta käsin. Ratsastajalle tulee antaa tilanteessa oikeat ohjeet, mitä hänen tulee tehdä sekä jutella hevoselle rauhoittavasti.

Ratsastus on riskilaji ja siihen liittyy omat vaaransa, kuten hevosen selästä putoaminen. Turvallisuus on ensisijaista hevosen kanssa toimiessa. Haasteena on, että nuoret eivät välttämättä tiedä näitä vaaratekijöitä ja niiden esiintuomisessa pitää olla realistinen, mutta myös rauhoittava. Tuijalla esiintyi pelkoa muun muassa ratsastamisessa ja hänen kanssaan teimme paljon työskentelyä hevosen kanssa maasta käsin, kuten taluttamalla hevosta.

6 AINEISTON KERUUMENETELMÄT

6.1 Tapaustutkimus

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen työmenetelmäksi valitsin tapaustutkimuksen, jota kutsutaan myös case -tutkimukseksi. Tutkimuksessa painotetaan toimintaa ja käytännönläheisyyttä. (Kananen. 2013, 17.) Tapaustutkimus on menetelmän vuoksi lähellä laadullista tutkimusta, jossa on usein yksi ilmiö, johon tulisi perehtyä syvästi. Laadulliseen tutkimukseen on vaikea asettaa tarkkoja kysymyksiä, sillä ilmiötä ei tunneta. Tutkijan tulisi ymmärtää ilmiötä, tutkittavan kautta. Sen vuoksi aiheeseen liittyvät teemakeskustelut helpottavat ilmiön ymmärtämistä. Laadullisen tutkimuksen aineiston keruu tulee olla tekstiä, sanoja, dokumentteja ja kuvia. Laadullinen tutkimus tehdään luonnollisessa ympäristössä ja aineistoa kerätään tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa. Tutkija toimii ja kerää aineistoa ja tavoitteena laadullisessa tutkimuksessa on kokonaisvaltainen ymmärrys ilmiöstä. (Kananen 2013, 22 -28.) Tapaustutkimuksessa teoreettinen osa johdetaan käytännöstä eli se ei voi olla irrallaan reaali-maailmasta. (Kananen 2013, 45). Laadullista aineistoa kerätessä, tutkijalta edellytetään eläytymistaitoa teemahaastatteluissa sekä yhteistyökykyä ja empaattisuutta. (Kananen 2013, 60). Tapaustutkimuksessa tutkittava tapaus voi olla yksi ihminen tai ryhmä ihmisiä. (Kananen 2013, 76).

Tutkimusongelmaan etsitään vastauksia eri lähteistä, kokonaiskuvan saamiseksi. Tiedonkeruumenetelmiä ovat kirjalliset dokumentit, teemahaastattelut, kyselyt ja havainnot (Kananen. 2013,.77). Tehokkaimpana tiedonkeruumenetelmänä pidetään havainnointia ja osallistuvassa havainnoinnissa on tutkija itse mukana. Tällöin tutkija voi vaikuttaa ilmiön toimintaan. Suorassa havainnoinnissa, jossa tutkittavat tietävät, että toimintaa tutkitaan, he saattavat muuttaa käyttäytymistään. (Kananen. 2013, 81). Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on itse läsnä tutkimustilanteessa ja osallistuu toimintaan. Tässä etuna on, että tutkija pääsee syvälle kiinni ilmiöön. Havainnointi tapahtuu aidossa tilanteessa ja luonnollisessa ympäristössä. (Kananen. 2013,. 89-90.)

Kehittämistyössäni olin itse osallisena toiminnassa osallistuvana havainnoitsijana. Valitsin menetelmän sen vuoksi, että pääsen myös vuorovaikutuksellisesti tukemaan nuoria. Tällöin nuoria tulee kuunneltua sekä heidän toiveita pystytään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan. Pystyn viemään toimintaa tarvittavaan suuntaan. Tässä korostui myös yhdessä tekeminen ja kokeminen. Yhteinen tekeminen syntyi, kun nuoret hoitivat hevosta saatoin tarjoutua toisinaan hakemaan hevosen varusteita valmiiksi. Autoin nuoria hevosen selkään, tarvittaessa talutin hevosta, opetin heitä ratsastuksessa sekä ruokimme yhdessä hevosia. Yhdessä kokeminen oli pitkälti iloittomista nuorten onnistumisesta, hämmästelimme yhdessä Mummon kanssa, kuinka taitavia nuoret olivat sekä kuuntelimme ja keskustelimme nuorten kanssa heidän kokemuksistaan.

Kehittämistyö on arkaluonteinen, jonka vuoksi nuorten kohdalla olevat nimet, eivät ole oikeita. Lastensuojelulaitoksen, tallin ja paikkakunnan nimet pidän myös salassa. Haastatteluissa en voi paljastaa laitoksen johtajan, enkä tallin omistajan nimiä, ettei nuoria tunnistettaisi. Valokuvista ei tunnistettavuus saa näkyä, joten nuoresta ja hevosesta voi näkyä vain pieni osa.

6.2 Havainnointi ja tutkimuspäiväkirja

Osallistuvassa havainnoinnissa on etukäteen sovittu havainnoitavien jäsenten kanssa, kauanko havainnoitava ajanjakso kestää. Kohdennetusta havainnoinnista puhu-

taan silloin, kun tutkija osallistuu tutkimuskohteen arkielämään, mutta havainnointi tapahtuu vain rajattuihin kohteisiin. Aktivoiva osallistuva havainnointi eroaa osallistuvasta havainnoista siten, että se pyrkii ymmärtämisen lisäksi muuttamaan tutkimuskohdettaan. Aktivoiva osallistuva havainnointi on tilannekeskeistä, aktiivista vaikuttamista ja muutokseen pyrkivää. Siinä korostuu tutkijan ja jäsenten välinen läheinen työskentely sekä jäsenet pyritään saamaan aktiiviseen rooliin omassa toiminnassaan. Tavoitteena on, että jäsenet alkaisivat tutkia omaa toimintaansa ja tutkija voisi vetäytyä sivuun. (Vilkkä 2006, 44 -47.)

Pidin tutkimukseni aikana tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjoitin joka käynnin jälkeen havaintoja nuorista ja toiminnasta. Havaintoja en kirjannut nuorten nähden, ettei heille tullut tunnetta, että tarkkailevan heitä. Tutkimuspäiväkirjaan kirjasin osallistujat, toiminnan mitä teimme sekä nuorten mielialat ja kommentit. Nuorten oli vaikeaa sanoittaa tunteita, mutta tunteiden vaihtelut näkyivät heidän ilmeissään ja eleissään. Nuorten keskinäistä kommunikointia ja työnjakoa pyrin kirjaamaan myös mahdollisimman hyvin. Keskeiseksi asiaksi nousi nuorten liikkeelle lähteminen, joka tapahtui laitoksessa ja siitä tuli usein myös keskustelua paluumatkalla. Menomatalla asiaa saattoi olla vaikea ottaa puheeksi äreän mielialan vuoksi, mutta paluumatkalla se sopi hyvin keskusteluaiheeksi, kun mieliala oli usein kohentunut. Varsinkin tytöt toivat esiin tyytymättömyyden päätöksestään, että olivat lähteneet mukaan. Tutkimuspäiväkirjaan kirjasin myös Mummon kanssa käydyn arviointi- ja palautekeskustelun, jokaisen tallikäynnin jälkeen.

Ohjatessani nuoria hevosen käsittelyssä ja ratsastuksessa, havainnoin samalla heitä. Toteutin heidän kanssaan aktivoivaa osallistuvaa havainnointia. Tässä tuli olla itse tarkkana, etten opasta tai auta heitä liikaa, päästäksemme haluttuun lopputulokseen, vaan ohjeistan heitä vain tarpeen mukaan ja jään seuraamaan sekä tekemään havaintoja. Esimerkiksi, kun hevonen ei suostu ratsastajan käskyistä huolimatta mennä uraa pitkin, vaan hakeutuu luokseni ja ratsastaja saattaa hieman hermostua. Tällöin jos taluttaisin hevosen uralle, heidän jatkaakseen matkaa, ratsastaja ei pystyisi harjoittelemaan pettymyksen sietoa eikä onnistuessaan saisi mielihyvän kokemuksia.

6.3 Haastattelu ja kyselyt

Tein nuorille alkuhaastattelun kahden tallikäynnin jälkeen (Liite 2). Halusin kerätä heiltä vastauksia vasta toiminnan alettua, koska tiesin, että kahdella oli kokemusta hevosista ja yhdellä ei, näin ollen myös kokematon nuori osaisi ehkä hieman kertoa, mitä haluaisi tallilla tehdä ja miltä siellä käyminen tuntuu? Olin jättänyt nuorille täytettäväksi haastattelukaavakkeen, mutta se osoittautui liian ylivoimaiseksi, eikä täyttämien ollut onnistunut. Sen vuoksi haastattelin heidät yksilöllisesti. Nuoret kertoivat hevosen herättäneen heissä seuraavanlaisia tunteita: pieni jännitys, ihastus, tykkääminen, rakastuminen ja hyvä tunne. Toiminnaksi tallilla he toivoivat hevosten hoitamista, tallitöitä, ratsastusta ja hevosen taluttamista. Nämä asiat olivat myös nuorten mielestä mukavampia asioita tallikäynneissä. Kukaan nuorista ei keksinyt sanottavaa epämieluisista asioista.

Nuorten omaohjaajille, joita jokaisella on kaksi ja vastaavalle ohjaajalle annoin kyselykaavakkeet täytettäväksi toiminnan alettua neljännen käyntikerran jälkeen (Liite 3). Tarkoituksena oli saada tietoa myös nuorten ajatuksista tallikäynnteihin liittyen. Tällä tavoin nuorilla oli mahdollisuus tuoda esiin kokemuksiaan ohjaajille, jotka eivät olleet mukana toiminnassa. Jokaisen nuoreen liittyvään kyselyyn vastasi kolme ohjaajaa, joista kaksi oli nuoren omaohjaajia ja yksi yksikön vastaava ohjaaja. Kyselyllä keräsin tietoa nuorista, heidän tavoitteistaan kuntoutumisen suhteen ja hevostoiminnan hyödyistä. Yhteenvedot vastauksista, ohjaajille tekemistä kyselyistä olivat seuraavanlaiset:

Tuija; pitää paljon eläimistä ja hänelle tallireissuista on ollut iloa. Nuori saa positiivisia kokemuksia, mielekästä tekemistä ja hän harjoittelee ryhmässä toimimista. Tunne-elämän käsittelyä tehdään toiminnallisuuden kautta, empatia lisääntyy ja itsetunto kasvaa. Tallikäyntien jälkeen, tyttö on rauhallisempi, iloisempi, avoimempi ja hän on paremmin kontaktissa aikuisen kanssa.

Riina; hyötyy paljon, hän nauttii hevosen kanssa touhuamisesta. Hän saa positiivisia kokemuksia. Tunne-elämän käsittelyä harjoitellaan toiminnallisuuden kautta. Tytölle on tärkeää tehdä asioita laitoksen ulkopuolella, toiminta kasvattaa pitkäjänteisyyttä.

Ilkka, Tallilla olo rauhoittaa poikaa ja hän saa mielekästä tekemistä. Hän hyötyy niin psyykkisesti kuin fyysisesti. Sosiaalisuus lisääntyy ja tallitoiminta on terapeutista. Se on keskeinen asia nuoren viikko-ohjelmassa ja tuo säännöllisyyttä. Nuori nauttii kun toimii hevosen kanssa.

Tallikäyntien jälkeen kirjasin aina tutkimuspäiväkirjan lisäksi laitoksessa nuorten päivittäisraportteihin, mitä olimme tallilla tehneet ja miten heillä oli siellä mennyt. Näin ne tulivat kaikkien ohjaajien luettavaksi ja kävin usean ohjaajan kanssa keskustelua tallikäynneistä kevään aikana. Moni ohjaajista piti hyvänä asiana, että nuoret saadaan lähtemään tallille ja käymään siellä säännöllisesti. Näkyvyys raporteissa antoi ohjaajille tärkeää tietoa, kuinka nuoret toimivat tallilla ja se helpotti heidän keskustelua asiasta nuorten kanssa, kun tiesivät mitä olivat tehneet ja miten heillä oli siellä mennyt. Omaohjaajien kautta tieto levittyi myös muun muassa nuorten vanhemmille sekä sosiaalityöntekijöille kuukausittain tehtävän koosteen muodossa sekä asiakassuunnitelmapalaverissa. Yksi omaohjaajista oli käynyt erään nuoren ammattivalinta psykologin kanssa keskustelua hevostoiminnan positiivisesta hyödyistä aggressiivisuuden hallinnassa.

6.4 Loppuhaastattelu ja palautteet

Toukokuussa toimintaosuuden lopussa, tein loppuhaastattelun ryhmässä, johon kuului kaksi nuorta, laitoksen johtaja ja Mummo, pyytäen näkemyksiä toiminnasta. Yksi nuorista (Ilkka) oli estynyt ja hänet haastattelin laitoksessa henkilökohtaisesti. Hänen vastaukset ovat selkeästi muita suppeammat, eikä hän päässyt osalliseksi keskusteluun. Loppuhaastattelun toteutin teemahaastattelun muodossa. Teimme sen talliympäristössä, viimeisen tallikäynnin päätteeksi. Keskustelimme asianosaisten kanssa, mitä mieltä he olivat tallikäynneistä ja mitä toiveita heillä oli jatkon kannalta? Tämä synnytti paljon keskustelua ja uusia kysymyksiä. Teemahaastattelut olisi voinut äänittää, koska vaikeutena oli saada kaikki asiat kirjoitettua. Päädyin kuitenkin olla äänittämättä teemahaastatteluja, jotta keskusteluympäristö tuntuisi nuorista vapaalta ja turvalliselta. Teemahaastattelut löytyvät johtopäätöksistä.

Laitoksen muilta ohjaajilta sekä nuorten omaohjaajilta sain palautetta suullisesti ja usein niistä tuli keskusteltua myös tallikäyntien jälkeen työvuorossa olevien ohjaajien kanssa. Toukokuussa laitoin myös henkilökunnalle palauteseinän, johon sai nimettömänä ja vapaasti antaa palautetta sekä kehittämissuhteita, mutta siihen en saanut vastauksia.

7 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Aiemmissa opinnäytetöissä ei ole empiirisesti tutkittu hevosen ja lastensuojeluasiakkaan vuorovaikutusta, jota omassa opinnäytetyössäni tutkin. Ohjatessa nuoria korostui molemminpuolinen vuorovaikutus ohjaajan ja ohjattavan välillä sekä hevosen kanssa. Negatiivisten tunteiden näyttäminen hevosen läsnä ollessa oli vähäisempää ja pettymyksen sieto oli parempaa. Näistä asioista puhuminen ja niiden käsittely onnistui hevosen läsnä ollessa talliympäristössä.

Otteita haastatteluista jotka tein kehittämistyön päätyttyä nuorille, Mummulle sekä laitoksen johtajalle.

Tuija: ”Täällä on tosi kotoisaa”, ”Täällä ei arvostella, jos ei uskalla jotain tehdä” ”Kiva, kun täällä ei ole muita, saamme olla omana itsenämme” ”Tämä on arjen terapiaa” (Tuija 9.5.2016)

Riina: ” Täällä ei ole määrälty ja on saanut tehdä asioita omassa rauhassa”. ”Jos täällä on tehnyt jotain väärin, siitä ei heti sanottu, muualla olisi heti sanottu” ”Täällä pääsee irtautumaan kaikista asioista”, ”täällä ei haukuta”, ”hyvä olo tulee hevosista” (Riina 9.5. 2016)

Ilkka: ”Täällä on ollut kivaa” (Ilkka 16.5.2016)

Tuija: ”Yes, saadaan jatkaa” ” Varmaan kerran viikossa olisi hyvä, mutta voit tulla useamminkin”. (Tuija 9.5.2016)

Riina: ” Kaikki kiva aina loppuu aikanaan”. (Nuorta muistutettiin, että tallikäynnit jatkuvat edelleen, heidän halutessaan). ”Haluaisin tulla tänne kaksi kertaa viikossa”. (Riina 9.5.2016)

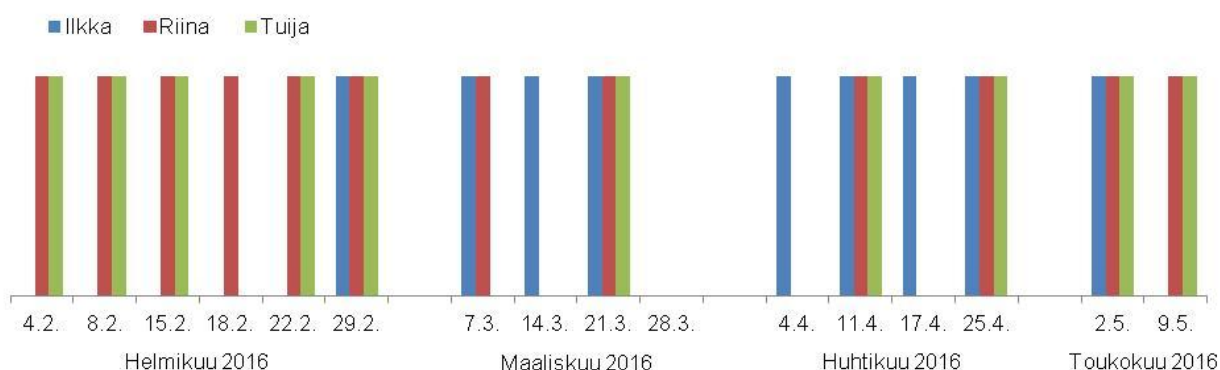
Ilkka: ” Voisin jatkaa kerran viikossa”. (Ilkka 16.5.2016)

Mummo: ”Tämä oli jännää ja minulle aivan uutta asiaa”. ”Ihanaa, kun käytte täällä”. ”Tiedän, mikä voima hevosilla on ja ihanaa, kun voin olla hyödyksi” (Mummo 9.5.2016).

Laitoksen johtaja: ” tämä on pelkästään positiivista”,. ”Nuorilla on tekemistä ja se on hyväksi mielen virkeydelle”. ”Hyvä, kun nuoret saavat tallilla kaiken huomion, eikä ole muita”. (Laitoksen johtaja 9.5.2016).

Hevostoiminnalle nuorille asetetut tavoitteet toteutuivat seuraavanlaisesti; kerran viikossa tallille lähteminen sujui pääsääntöisesti hyvin, vaikka joillain nuorilla oli toisinaan vaikeutta siinä. Käyntikertoja oli yhteensä 16, mutta Ilkka aloitti myöhemmin, joten hänellä olisi ollut mahdollisuus 11 käyntikertaan.

Nuorten osallistumiskerrat hevostoimintaan

Tutkimuspäiväkirjan havainnoissa, nuorten osallistuminen tallilla oli vaihtelevaa ja riippui pitkälti nuoren mielialasta, paljonko hän jaksoi olla osallisena.

Harrastuksen jatkaminen näytti kiinnostavan kaikkia nuoria, joka selvisi loppuhaastattelussa. Sovimme Mummon ja laitoksen johtajan kanssa, että tytöt voivat mennä tallille keskenään, mutta Ilkan kohdalla, ohjaaja laitoksesta lähtee jatkossakin mukaan. Molemmat tytöt osaavat käyttäytyä asiallisesti, eikä heillä ole lainkaan aggressiivista käytöstä. He tulevat hyvin toimeen Mummon kanssa. Ilkalla on taipumusta aggressiiviseen käytökseen ja pettymyksen sieto on vaikeaa. Aggressiivisuutta ei ole esiintynyt tallilla ja pettymyksen sieto siellä on ollut hyvää. Hän tulee hyvin toimeen myös Mummon kanssa, mutta tilanteiden turvaamiseksi sovittiin jatkosta Ilkan kohdalla,

että laitoksesta omaohjaaja on mukana. Mummolla ei ole koulutusta haastavien nuorten kanssa työskentelyyn ja hän toimii tallilla yksin. Omaohjaajan lähtiessä Ilkan mukana tallille ja tuntiessaan pojan hyvin, pystyy ennakoimaan tilanteita, ettei hermostumista pääse syntymään ja pystyy välttämään pojan provosoitumisen. Tarvittaessa hän pystyy myös keskeyttämään toiminnan Ilkan kohdalla ja viemään hänet pois tallilta. Silloin Mummo voi keskittyä hevostoimintaan tyttöjen kohdalla, eikä tyttöjen toiminta hevosen kanssa häiriinnyt tai keskeydy.

Jatkosuunnitelmaksi sovittiin Mummon ja laitoksen johtajan kanssa, että nuoret käyvät kerran viikossa, sovittuna päivänä ja kellonaikana tallilla ja heille on varattu tallikäyntiin aikaa kaksi tuntia. Mummo valvoo ja ohjaa nuoria hevosen kanssa työskennellessä. Tytöt voivat mennä tallille myös keskenään useammin, kunhan ilmoittavat etukäteen siitä Mummolle. Ilkan kohdalla tarvitaan työvuorojärjestelyissä huomioida, että omaohjaaja on paikalla ja silloin hänen on mahdollista myös lähteä. Tämä tekee toiminnasta Ilkan kohdalla tarvittavien resurssien vuoksi hieman haasteellisempaa. Omaohjaajan ollessa pojan mukana, hän seuraa sivusta toimintaa eikä ole osallisena ja tarvittaessa puuttuu pojan käytökseen. Mummo hoitaa hevostoiminnan ohjaamisen.

Hevostoiminta tuo nuorille hyötyä niin psyykkisesti kuin fyysisesti. Ilkan kohdalla hyöty on erittäin suuri, sillä hän tarvitsee päiviinsä vaihtelua ja säännönmukaisuutta, koska hän ei käy koulua eikä ole töissä, joka selvisi omaohjaajille teettämästä kyselestä. Ilkalle tämä oli keskeinen asia hänen viikko-ohjelmassaan.

Työtä helpotti se, että toimin ohjaajana sekä laitoksessa että hevostoiminnassa ja nuorten käyttäytymismallit olivat minulle tuttuja. Tutkimuspäiväkirjan muistiinpanojen perusteella sekä nuorten kommentteihin viitaten, nuorten kielenkäyttöön ja käytökseen jouduin laitoksessa puuttumaan enemmän ja tallilla hyvin vähän. Muutos näkyi heissä jo usein matkalla tallille, heidän puheissaan, äänensävyissään ja ilmeissään. Tallilla heiltä oli myös helpompi vaatia tehtävien tekemistä ja vastustusta oli vähemmän kuin laitoksessa. Ympäristö oli eri ja säännöt olivat selkeät, kuinka tallissa ja hevosen kanssa toimitaan. Niitä kävimme läpi toiminnan aikana useasti ja ne eivät herättäneet nuorissa vastustusta. Nuorten mielialassa näkyi tallikäyntien aikana usein muutosta positiiviseen suuntaan. Laitokseen palatessamme tallilta, nuoret oli-

vat aina hyväntuulisia, mutta laitoksessa mieli saattoi muuttua. Usein kuitenkin tallilta sujui rauhallisesti laitoksessa ja saatoimme jatkaa keskustelua siellä tallikäynnistä. Nuoret jakoivat usein myös muille ohjaajille kokemuksiaan, mitä olivat sinä päivänä tallilla tehneet. Hevostoiminta toi nuorille positiivisia kokemuksia sekä sillä oli selkeä vaikutus nuorten mielen hyvinvointiin.

Tallikäyntien välissä laitoksessa työvuorossa ollessani, muistuttelin nuoria seuraavista tallikäynneistä. Nuorella ollessa huono mieliala, jonain päivänä, saatoin ottaa puheeksi hevosen ja tallikäynnit ja usein nuori innostui keskustellessamme ja se saattoi muuttaa nuoren mielialaa positiivisemmaksi. Tytöt, toivat usein esiin, kuinka heillä on ikävä hevosta. Hevosen mielikuvan antaminen nuorille toi heille selvästi hyvää mieltä.

Hevostoiminnan kehittämisessä erityisnuorille on tärkeää, että ohjaaja joka työskentelee erityisnuorten kanssa, voi olla itse osallisena toiminnassa. Erityisnuorten ryhmän koko tulee olla pieni, koska heillä on erityishaasteita ja he tarvitsevat paljon yksilöllistä huomiointia. Pienemmälle tallille erityisnuorten saattaa olla helpompi lähteä, koska voivat lähteä sinne omina itsenään, eikä heidän tarvitse jännittää muiden talliyhteisössä olevien ihmisten reaktioita. Mikäli kyseessä on ratsastuskoulu tai isompi talli, jossa on talliyhteisö, aikataulun sopiminen olisi tärkeää, ettei erityisnuorten kanssa mentäisi tallille juuri vilkkaimpaan aikaan.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu muun muassa yhteisöllisyys, mutta kehittämistyössä yhteisöllisyyden puuttuminen koettiin hyvänä asiana erityisnuorten kanssa. Näin nuoret saivat kokemuksen hevosen kanssa toimimisesta ja hyväksymisestä omina itsenään. Heidän ei tarvinnut jännittää talliyhteisön suhtautumista heihin.

8 POHDINTA

Itselleni tuli hieman yllätyksenä tarve nuorten motivoimiseen ja innostamiseen. Tiesin etukäteen, että nuorille saattaa olla haasteellista lähteä laitoksen ulkopuolelle. Huomasin, että nuoret tarvitsivat paljon kannustusta lähtemiseen ja itse ollessani työvuorossa, muistuttelin heitä useasti tallikäynnistä päivän aikana. Nuorten selkeä mielialan muutos matkalla tallille ja perillä oli myös yllättävää. Nähdessäni muutoksen, pidin myös tiukasti kiinni lähtemisestä, koska tiesin että se oli nuorille hyväksi, kunhan vain saavat itsensä liikkeelle.

Nuorten lyhytjänteisyys näkyi tallilla hevosen hoitamisessa sekä ratsastamisessa. Hevosen kanssa vuorovaikutukseen ja sen ihasteluun jaksettiin keskittyä paremmin. Ratsastuksessa Riina jaksoi ratsastaa 20 minuuttia ja Ilkka 10 minuuttia. Tuijan keskittyminen hevosen kanssa työskentelyyn oli 10 minuuttia. Tämä osoitti myös sen, että näiden nuorten keskittyminen tunnin kestäväällä ratsastustunnilla ratsastuskouluissa ei tulisi onnistumaan. Hevosen hoitaminen ennen ratsastamista hoitui hyvin ja yhteistyössä. Taluttamisen ja ratsastuksen jälkeen, hevosen hoitaminen ja varusteiden huolto oli huomattavasti vaikeampaa. Siinä ohjaajana jouduin usein vaatimaan, kuka tekee mitäkin, koska joku nuorista saattoi vastustaa hevostoiminnan lopetukseen vaadittavien toimenpiteiden tekemisen. Usein nuori, joka kieltäytyi, saattoi olla kärsimätön ja halusi jo lähteä takaisin laitokseen. Nuoren sai silloin osallistumaan kertomalla, että mitä enemmän auttaa meitä muita, sitä nopeammin pääsemme lähtemään.

Mummo sai luotua nuoriin hyvän suhteen. Hän otti nuoret vastaan ilman ennakkoluuloja ja oli heitä kohtaan ystävällinen ja avoin. Haastavassa tilanteessa Mummo käytti hyvää huumorintajuaan ja sai huomion käännettyä muualle. Tallikäynnit olivat nuorille kokonaisvaltaista mielen hyvinvointia. Toisinaan tallikäyntien jälkeen söimme Mummon tekemää marjapiirakkaa, katsoimme valokuvia tai videoita hänen hevosistaan.

Itse näen hyödyn hevostoiminnassa näiden nuorten kohdalla erittäin suureksi. Tallikäyntien määräksi tuli jokaiselle nuorelle noin 10 kertaa ja tässä päästiin vasta alkuun. Toiminta tulee jatkumaan ja koen, että suurempaa hyötyä näkyy myöhemmin.

Nyt kun kipinän nuorille on saanut syttymään, sen ylläpitäminen on tärkeää sekä vaatimustasoa voi pikkuhiljaa alkaa nostamaan. Hevostoimintaa voi heidän kohdallaan alkaa tekemään tavoitteellisemmin. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kiinnitetään huomiota hyvinvointiin, jota näytetään hevosen avulla. Hyvinvointiin liittyviä asioita, kuten puhtaus, ruokailu, liikunta ja lepo ovat niitä asioita, joita voidaan peilata nuorten omaan toimintaan.

Kehittämistyössä syvennyin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja uskon sen olevan erittäin toimiva ja tärkeä toimintamuoto nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä auttamaan jo syrjäytyneitä nuoria. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole Kela-korvauksen piirissä, jonka näen huonona asiana. Hevosen hankinta ja ylläpitäminen on kallista ja yrittäjien on hankala toteuttaa sosiaalipedagogista toimintaa tämän vuoksi. Toimintamuoto saattaa olla vielä edelleen melko tuntematon monessa lastensuojelulaitoksissa. Haasteena saattaa olla, että toiminnan toteuttamiseen tarvitaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja sekä tarkoitukseen soveltuva hevonen ja talliympäristö. Kuitenkin tätä toimintamuotoa tulisi hyödyntää enemmän lastensuojelun puolella.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kiinnostanut minua pitkään ja kehittämistyötä tehdessäni hakeuduin opiskelemaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajaksi, jonka opinnot aloitan syksyllä 2016.

LÄHTEET

- Dunderfelt, Tony. 2001. Intuitio ja tunneviestintä. Ihmisten välinen näkymätön yhteys. Juva: Dialogia Oy.
- Ellilä, Anu. 2015. Trauma, psykoosi ja dissosiaatio. Teoksessa Anne Suokas-Cunliffe (toim.) Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. 2015. 1.painos. Helsinki. Traumaterapiakeskus ry.
- Erkko, Anna ja Hannukkala, Marjo. 2013. Mielenterveys voimaksi. 2. uudistettu painos. Suomen Mielenterveysseura.
- Filander, Karin. 2014. Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä 3. muuttumaton painos. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 90-114.
- Hellsten Tommi. 2009. Ihmisarvoinen elämä. Teoksessa Purjo, Timo & Kuusela Jani (toim.) Tappelusta jutteluun – nuoren kohtaamisen taito. Non Fighting Generation ry.
- Hevosen ja tallin omistaja. Uusimaa. Teemahaastattelu 9.5.2016.
- Huhta Anu 2009. Hevosen parantava voima –sosiaalinen hevostoiminta lastensuojelussa. Pilke 2009. Sosiaalialan korkeakoulutetut Talentia Keski-Pohjanmaa ry. Viitattu 21.6.2016. https://asiakas.kotisivukone.com/files/hevostoiminta.kotisivukone.com/pilke_2009_sph1.pdf
- Hämäläinen, Juha. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1. Kuopio: Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus. Avoin yliopisto.
- Ilkka, lastensuojelulaitoksen nuori. Uusimaa. Henkilökohtainen haastattelu 10.3.2016 ja 16.5.2016.
- Juusola, Mervi. 2012. Levottomat aivot. ADHD ja Asperger vahvuuksina. Otava. Helsinki.
- Kaimio, Tuire. 2012. Hevosen kanssa. Hevosen käyttäytyminen. Helsinki. WSOY.
- Kaipio, Nina. 2016. Voi hyvin hevosen kanssa. Hippos 2 / 2016, 64.
- Kananen, Jorma. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kaski Sanna. 2016. Hevosta ei voi huijata. Lapsen maailma 3 / 2016, 42.
- Ketola Anniina. 2013. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan henkilökohtaisten tavoitteiden ja menetelmien asettaminen lastensuojelulaitoksessa asuville lapsille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.8.2016. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54926/ketola_anniina.pdf?sequence=1
- Kjälldman, Ritva, 2008. Hevonen kasvattaa ja kuntouttaa. Pro Hevonen 4 /08, 34, 38.
- Kostamo Mira. 2013. ”Hevonen ei ole minulle urheiluväline, se on arjen terapeutti” : Materiaalipaketti Pihlavan Tallille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.8.2016. <https://www.theseus.fi/handle/10024/59585>
- Kurki, Leena. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

- Kurikka Leena. 2009. Hevosesta - käytännön psykologiaa arkeen. Toinen korjattu painos. Kurikka: Big Mama's Ranch.
- Laitinen, Anne. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalveissa. Teoksessa Laitinen, Anne ja Mäki-Tuuri, Sanna (toim). Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypäjä: Hippolis, 95.
- Laitinen, Anne. 2013. Hyvinvointia hevosesta – Hevosavusteinen toiminta. Hippolis. Hevoset ja yhteiskunta hanke 2012-2014. Viitattu 16.8.2016.
<http://www.tts.fi/images/stories/greencare/esitykset/AnneLaitinen.pdf>.
- Lastensuojelulaitoksen johtaja. Uusimaa. Teemahaastattelu 9.5.2016.
- Martin - Päivä, Minna. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalveissa. Teoksessa Laitinen, Anne ja Mäki - Tuuri, Sanna (toim). Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypäjä: Hippolis, 89-90.
- Mattila-Rautiainen, Sanna. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalveissa. Teoksessa Laitinen, Anne ja Mäki - Tuuri, Sanna (toim). Hevoset ja kunta - rajapintoja. Ypäjä: Hippolis, 93-95.
- Mustonen Laura. 2008. Oletko katsonut hevosta silmiin – sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Pro gradu - tutkielma. Hämeenlinnan opettajainkoulutuslaitos. Kasvatustiede. Viitattu 19.6.2016.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80445/gradu03437.pdf?sequence=1>
- Myrskylä Pekka. 2012. Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret. EVA Analyysi 19 / 2012. <http://www.eva.fi/blog/2012/02/01/eva-analyysi-hukassa-keit%C3%A4-ovat-syrj%C3%A4ytyneet-nuoret/>
- Orava Jenna.2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Pro gradu – tutkielma. Filosofinen tiedekunta. Itä – Suomen yliopisto. Viitattu 19.6. 2016.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110185/urn_nbn_fi_uef-20110185.pdf
- Palola Leni. 2013. Ratsastusterapian mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Kaija Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. painos. Solution Models House, 159-160.
- Piironen Sanni. 2014. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan opas erityisryhmille. Pientallin perehdyttämisoapas. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.8.2016.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/75241/OPINNAYTETYO.pdf?sequence=1>
- Purjo Timo. 2009. Kasvatuksellisen kohtaamisen taito. Teoksessa Purjo, Timo & Kuusela Jani (toim.) Tappelusta jutteluun – nuoren kohtaamisen taito. Non Fighting Generation ry.
- Rokka Anne. 2011. Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsastusterapiassa. Teoksessa Sanna Mattila- Rautiainen (toim.) Ratsastusterapia. 2011. Jyväskylä: PS - Kustannus, 82.

- Riina, lastensuojelulaitoksen nuori. Uusimaa. Henkilökohtainen haastattelu 10.2.2016 ja teemahaastattelu 9.5.2016.
- Räty Tapio. 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Saastamoinen Katri. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu – tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopion yliopisto. Viitattu 19.6.2016. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090016/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf
- Sajantola, Marja. 2015. Hevostoiminta kuntouttaa. Super 9 / 2015.
- Savukoski, Marjo ja Kauramäki, Pirjo. 2012. Nuoren sosiaalinen tukeminen omalle ammatilliselle uralle. Teoksessa Karjalainen, Vappu ja Vilkkumaa, Ilpo (toim) Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. 7. lisäpainos. Tampere: STAKES, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 123-124.
- Seppä Sami. 2015. Aidosta kohtaamisesta kasvuun ja muutokseen. <http://www.kriittisetpedagogit.fi/?p=113>, viitattu 10.6.2016.
- Seppälä, Tua. 2006. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta uutena nuorisotyön työmuotona. Teoksessa Merja Kylmäkoski, Kimmo Lind, Timo Hintikka ja Tapio Aittola (toim.). Nuorten tilat, oppimateriaaleja 9, 2006. Humak, 90-96.
- Vilen Marika, Leppämäki Päivi, Ekström Leena. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. 1. painos. Juva: WSOY.
- Suokas-Cunliffe, Anne. 2015. Johdanto: Vakava varhainen traumatisoituminen ja persoonallisuuden rakenteellinen dissosiaatio. Teoksessa Anne Suokas-Cunliffe (toim.) Häpeästä myötätuntoon. Näkökulmia vakavaan traumatisoitumiseen. 2015. 1. painos. Helsinki. Traumaterapiakeskus ry.
- Tuija, lastensuojelulaitoksen nuori. Uusimaa. Henkilökohtainen haastattelu 10.2.2016 ja teemahaastattelu 9.5.2016.
- Vilen Marika, Leppämäki Päivi, Ekström Leena. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. WSOY. Juva. 1. painos
- Vilkkä Hanna. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki. WSOY.
- Yrjölä Marja-Leena 2011; Hevonen psykoterapian apuna. Teoksessa Sanna Mattila-Rautiainen (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-Kustannus, 170-171.
- Yrjölä Marja-Leena 2011; Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa Sanna Mattila-Rautiainen (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-Kustannus, 91-103.

INTERNET LÄHTEET

- http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuiskoulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/ viitattu 6.6.2016.
- <http://www.equinepartners.fi/esittely> viitattu 19.6.2016.
- <http://www.hevostoiminta.net/10> viitattu 6.6.2016.

<http://www.hevostoiminta.net/uutiset.html?40136> viitattu 16.8..2016.

<http://www.ratsastus.fi/ratsastustietoa/ratsastamaan/ratsastusvarusteet>.
viitattu 9.6.2016.

<http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/opiskelu/> viitattu 10.6.2016.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja> viitattu 18.6.2016.

LIITE 1

TUTKIMUSLUPA OPINNÄYTETYÖHÖN

Olen Sanna Paronen yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisesta ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä lastensuojelulaitoksen erityisyksikössä. Työni aihe on nuoren ja hevosen välinen vuorovaikutus.

Keväällä 2016 järjestän muutamalle nuorelle mahdollisuuden käydä kanssani läheisellä hevostallilla. Itselläni on pitkä hevostaitokokemus ja talli on pieni yksityistalli, jossa käytössämme on ns. terapiahevonen sekä hevosen ja tallin omistaja. Toiminnallisia ohjaustunteja tulisi noin 10-15 kertaa ja niihin kuuluu hevosen hoitamista, taluttamista, ratsastamista, ruokkimista ja tallitöitä. Ohjaustunnit olisivat maanantaisin klo 16.30 - 17.30 ja alkavat helmikuussa ja jatkuvat touko-kesäkuulle. Mikäli nuoret haluavat jatkaa harrastusta samalla hevostallilla tämän jälkeen, se on mahdollista.

Opinnäytetyön tarkoituksena on nuoren itsetunnon ja tunnetaitojen tukeminen hevosen avulla sekä mahdollisesti uuden harrastuksen löytäminen.

Toiminnalliset ohjaustunnit toteutetaan kevään aikana ja työni valmistuu joulukuussa 2016. Työssäni ei tule esiin osallistujien, lastensuojelulaitoksen, hevos-tallin eikä paikkakunnan nimiä.

Osallistun edellä mainitun opinnäytetyön toteutukseen.

Tutkimukseen osallistuja: _____
allekirjoitus ja nimen selvennys

Opinnäytetyön tekijä: _____
allekirjoitus ja nimen selvennys

LIITE 2

HAASTATTELU NUORILLE

1. Kerro sukupuolesi ja ikäsi.
2. Oletko aikaisemmin käynyt hevostalleilla? Jos olet, minkä verran?
3. Onko sinulla ollut omaa hevosta tai hoitohevosta? Jos on, kerro siitä jotakin.
4. Millaisia tunteita hevonen herättää sinussa?
5. Millaisia toiveita sinulla on hevostalleilla käynneissä? Mitä haluaisit tehdä siellä?
6. Mikä sinulle on mieluisinta käynneissä?
7. Onko käynneissä jotain, mistä et pidä?
8. Onko kerran viikossa riittävä määrä käydä hevostalleilla, vai toivoisitko sitä enemmän tai vähemmän? Perustele.

LIITE 3

NUOREN OMAOHJAAJILLE JA VASTAAVALLE OHJAAJALLE

1. Kerro nuoren sukupuoli ja ikä.
2. Miten kuvailisit nuorta? Millainen hän on?
3. Näyttääkö nuori hyvin tunteensa ja miten?
4. Millaisia tavoitteita nuorelle on asetettu?
5. Minkälaisia mielipiteitä nuori on tuonut esiin tallikäynneistä?
6. Näetkö nuoren hyötyvän tästä? Perustele.